ԱՒԵՏԱՐԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 6, 1887 ԻՒ 32.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Ո՞ր Պիտի Ըլլամ Ես	249
Հնազանդութիւն Սորվեցուր	249
Մաքրութիւն	250
Բաց Նամակ Մը	250
Թէ Սրիկայ Երիտասարդ Ի՞նչպէս Կը Վտանգին	
Իրենց Կեանքը	251
Աւելի Ալիք	252
Փակել Ջամբոյս Սատանային	252
Նամակներ	253
Հանդէս Քաղաքական	255
Արժէք Դրամոյ	256

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար, 2 Մեճիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ։

Բաժանորդագրութեան եւ դրքատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիբ, Ամերիկան Խան, կ. Պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ։
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

Ո՞Ւր ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՄ ԵՍ

Բաւական տարիներ առաջ Անգղիոյ գաւառներէն միոյն մէջ Ֆրան երեկոյ մը ագարակապետի մը ընտանեաց հետ սեղան նստած էի։ Ինձմէ զատ ուրիշ հիւրեր ևս կային, որոց մին էր ընտանեաց նորատի վարժուհի մը Լոնտոնէ եկած, որ լաւ դաստիարակեալ և մտայի օրիորդ մըն էր, կարող արտայայտել իւր խորհուրդները և տպաւորութիւնները ազդու բառերով։ Խօսակցութեան միջոցին թելադրութիւն մը կերպիւ իւիք առիթ եղաւ որ նա պատմէ երազ մը զոր տեսած էր, զոր կ'ուզեմ աստ ներկայացունել, որչափ կարելի է նորա պատմութեան համեմատ։

"Երազիս մէջ տեսայ թէ դատաստանին օրը եկած էր, և թէ քրիստոս երկինքէն կ'իջնէր ամպերով և փառօք շուրջ պատեալ, և օդին մէջ անոր կ'ընկերանային սպասաւորող հրեշտակաց գունդեր։ Ցոյժ մեծ և անթիւ բազմութիւն երկրիս բնակչաց կանգնած էին, իւր թէ ընդարձակ դաշտի մը վրայ, և կը սպասէին նորա դալստեան անձկալից ակնկալութեամբ և դողալով։ Տակաւ այն մեծ բազմութիւնը երկու գունդերու բաժնուեցաւ, սուրբք մէկ կողմը և անսուրբք միւս կողմը կանգնելով։ Այնուհետեւ կը տեսնէի որ սրբոց բազմութիւնը շուրջ պատեցին դՅէը, և վերը բարձրանալով, առանց ճգանց, անհուն տարածութեան մէջէն, Ընդ հեռ երկինք մտան։ Նայեցայ եւեւը թողուած բազմութեան վրայ։ տարտամ և տագնապ կար անոնց դիմաց վրայ, և յուսահատութեամբ իւրեանց ձեռքերը կը գալարէին։ Եւ մինչ կը նայէի, յանկարծ սա խորհուրդը եկաւ ինձ, Ե՞ր պիտի ըլլամ ես։"

Սիրելի ընթերցող, դու և ես պարտինք մեզ ուղղել այդ հարցումը։ Օր մը պիտի դիմաւորենք ջերմեռանդ առեանին առջևը, և ըստ մեր բարուց դատուելով, կամ պիտի բարձրանանք անոր հետ յաղթանակով, և կամ պիտի թողուինք եւեւ, դատապարտուիլ մեր իսկ խիղճերէն և Ճեալ յուսահատութեան մէջ։ Անոնք որ ընդունած են ՂՏէը ցնսուս իբրև իւրեանց փրկիչը, և որք ընդունելով զնա, Սուրբ Հոգւոյն միջոցաւ փոխուած են նորա կերպարանքին, պատրաստ պիտի ըլլան մասնակցիլ նորա երանութեան, և սիրով պիտի ընդունուին նորա ներկայութեան։ Անոնք որ հաւատացած չեն ի նա, և որոց հոգիները հեռեւապէս քրիստոսի նմանութեան վոխուած չեն, զուրկ պիտի դըտնուին այն հանդամանքներէն որ հարկ են նորա թագաւորութեան մէջ մտնելու համար։ Դատաստանը յոյժ պարզ է։ Ուրեմն ո՞ւր կանգնած ես այժմ։ Ո՞ւր պիտի ըլլաս յաւիտեան։

ՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՍՈՐՎԵՑՈՒՑ

(Բանախօս՝ Ընկերութեան Նախագահն է Նէ– Եոթ)

Բազում տուներու կառավարիչը բարկասիրտ մարդ մըն է։ փոքրիկ մանուկն իւր մօր ծնգաց վրայ բարկութեան կը դրդուի։ վասն դի ուտելիք կամ խաղալիք մը չարուիր նմա։ Նա կը ճչէ և կը զարնէ իւր մօրը, և մայրը կ'ըսէ, "Խե՛ղճ տղայ, այնչափ ցաւկոտ է, որ նեղուելու չդար," և կու տայ լինչ որ նա կ'ուզէ։ Նա պարտէր խոհեմ պատժել զնա, բայց ձեռօք հարուածելով նորա նոյն տեղւոյն դնդերները, բարկանալուն համար, և չտալ նմա որևիցէ բան մինչև դադարէր բարկութիւնը։ Մանուկը թեպետ այնչափ նորատի ըլլայ որ չկրնայ խօսիլ, եթէ բաւական մեծ է վերլուծելու իւր բուռը և զարնելու, արժանի է պատժոյ, կարօտ է որ իւր սիրքը զսպելու դաս մը ընդունի։ Այն մայրը որ զանոյ կ'առնէ ղայս, կ'աւելցուցնէ իւր որդւոյն կամայականութիւնը։ Երբ տղան աւելի կը մեծնայ, վերոյիշեալ պատժէն լաւագոյն ուղղիչ պատիժներ կան. բայց եթէ սպասուի մինչև որ տղան անոնցմէ ազդուելու չափ մեծնայ, կրնայ ժամանակին անցած ըլլալ, և նորա կիրքը նորա բուռց մէջ տիրող զօրութեան մը փոխուելով անկարելի կ'ըլլայ արմատախիլ ընել։ Մայրեր երբեմն կ'ըսեն թէ երբ տղայք սաստիկ բարկութիւն կը ցուցնեն և չատ կը ճչեն՝ անոնց կեանքը վտանգի մէջ կ'ինայ եթէ պատիժ տրուի։ Թերեւս այդպէս ըլլայ, բայց առաւել ևս վտանգի նշաւակ կ'ընես նորա տպագան եթէ չպատժես զնա։ Բաղում կախազանի ողբերգութեանց սկիզբը մեր ծնգաց վրայ եղած է։

Օրէ օր կը տեսնեմ ոճրագործներ, տարուան միջոցին հարիւրաւորներ, հազարաւորներ։ կը տեսնեմ բազում սըրտաբեկ ծնողներ որք աւելի կը բաղձան որ իւրեանց որդիքը ընաւ ծնած չըլլային, քան թէ ապրելին կրել ամօթոյ և անպատուութեան այդպիսի բեռներ։ կը լսեմ յուսաբեկ մայրերու ողբում ձայնը, և կը տեսնեմ կորադըլուխ հայրեր որ աղոյ պէս կու լան իւրեանց զաւակաց մեղայ համար։ կը տեսնեմ մայրեր ո՛րոց մազերը կը ճերմկին մինչ կու գան մերթ այցելել բանտը իւրեանց որդիին տեսնելու համար։ Եւ տեսնելով այս սոսկալի բաները մինչև սրտաս կը ցաւի և կը ցաւի, կ'ըսեմ այն մայրերուն և հայրերուն որոց տղայք մոլորած չեն, մայրերու և հայրերու որոց վարքերիկ ընտանիքները իւրեանց կենաց ողջոյն լսե–

նամոյ առաքական են, սրբվեցույցէք ձեր տղայոյ ՀՆԱ.ՋԱՆԴՈՒԹԻՒՆ։ Իսկ՝ թէ կարենայի բոցավառել զայն հաս հրեղէն դիրերով։ Իսկ՝ թէ կարենայի դրել զայն անչնչելի հրավառ դիրերով իւրաքանչիւր տան պատերուն վրայ — ՀՆԱ.ՋԱՆԴՈՒԹԻՒՆ, ՀՆԱ.ՋԱՆԴՈՒԹԻՒՆ, ՀՆԱ.ՋԱՆԴՈՒԹԻՒՆ։

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ

[խմբագրական]

Երկու բաներ կան որ թէպէտ որոշ են աստուածպաշտութենէ, եւ երբեմն աստուածպաշտութենէ յոյժ հեռու եղողներու մէջ կը գտնուին, սակայն այնպէս կը համաձայնին սրտի ուղղութեան հետ, որ բարի մարդիկ բնականապէս կը հրապուրուին անոնցմէ եւ կը բաղձան ունենալ զանոնք։ Ասոնց մին քաղաքավարութիւն է, միւսը՝ մաքրութիւն։ Կ'ուզենք այժմ գրել նկատմամբ երկրորդին, ոչ վասն զի վերջերս ինկած ենք անմաքուր մարդոց մէջ, այլ վասն զի ծուլու բազմութեաց հանճարոյ կազդուրման մէջ այս նիւթը ընդունի թելադրութեաց մեզ։

Կ'ըսենք թէ մաքրութիւնը սրբութեան ազգական է։ Սուրբ Դիրքը կը գործածէ զայն իբրեւ նշանակ սրբութեան։ Սուրբ սիրտը կը կոչուի «մաքուր սիրտ,» եւ Դաւիթ, երբ կ'աղօթէ որ ազատուի ի մեղաց, կ'ըսէ, «Լուա զիս բոլորովին իմ անօրէնութենէս, եւ Տէրէ զիս իմ մեղքէս։» Այն մարդը որուն սիրտն այսպէս մաքրուած է, հազիւ կրնայ անտարբեր ըլլալ երբ ազատութիւն գտնուի իւր մարմնոյն կամ հանդերձին վրայ։ Սրտաքին եւ ներքին մաքրութեան ընկերութիւնն այնչափ բնական է որ բազում կրօնից մէջ, մարմնոյ լուացումը կը կազմէ նշանաւոր մաս պաշտամանն։ Այսպէս էր Հրէից կրօնին մէջ, եւ երբ մեր Տէրը Թոյլ տուաւ իւր աշակերտաց ուտել անլուայ ձեռօք, չէր այդ վասն զի նա կը հաւանէր այս մասին անհոգութեան, այլ վասն զի կ'ուզէր յանդիմանել զՀրէայ վարդապետս որ միայն դուրսը կը մաքրէին։ Մեղքը որ կ'ապականէ սիրտը, որ առաւել աղտեղի է եւ զայն մաքրել առաւել դժուարին է քան որեւիցէ արտաքին անմաքրութիւն, նոքա չէին նկատեր, եւ ուստի Տէրն ըսաւ անոնց, «Անխելքներ, ան որ դուրսինը ըրաւ, ներսինն ալ ինքը չըրա՞ւ։» Սրտաքին մաքրութիւն յոյժ պատշաճ է իբրեւ երկրորդական մաս պաշտամանն, բայց հագուստը դերագոյն է քան նիւթականը, եւ պարտի նախ նկատուիլ։ Սմէն Քրիստոնեայք կը զգան թէ վայել է որ իւրեանց եկեղեցիք մաքուր ըլլան, եւ զանոնք առժամանակեայ կերպիւ իրեւ ախոռ դարձածելու կամ ուրիշ որեւիցէ կերպիւ աղտեղելու խորհուրդն իսկ խորշելի է։ Նոյնպէս եւ երբ մարդ երկու ձեռք գործ ունի, կը զգայ թէ պատշաճ է կրել լուացողնը երբ պաշտամանն կ'երթայ կիրակի օրը։ Եթէ ուշնի միայն մէկ ձեռք գործ, չպարտի այդ պատճառաւ բացակայ դտնուիլ, կամ նուազ սիրալիր ընդունելութիւն գտնել։ Եկեղեցի երթալու մէջ մեր մեծ նպատակն է վնտռել ներքին մաքրութիւնը որուն հաւատարիմներ կարօտ են հարուստք եւ աղքատք։ Եթէ եկեղեցւոյն մէջ որ Աստուծոյ եւ ոչ թէ մեր տունն է, սիրով ընդունինք հարուստ մարդը որ ունի «ոսկի մատանի եւ փառաւոր հանդերձներ» եւ ի բաց թողունք «աղտոտ հանդերձներով» աղքատ մարդը; Աստուծոյ անէծքը կու գայ մեր վրայ։ Եւ սակայն ընական եւ պատշաճ զգացում է որ որչափ կարելի է պատուենք զԱստուած անոր առջեւ ներկայանալով մաքուր զգեստով։ Հոն աւելի պատշաճ է հրկել մաքուր՝ քան թէ մեծամեծ ծախս եւ չքեղ զգեստ։

Բայց բաց ի բոլոր կրօնական եւ բարոյական դիտումներէ, կան դէմ երեք պատճառներ որոց վասն պարտինք առարկել անմաքրութեան։ (1) Անմաքրութիւնը բարբարոսութեան յատկութիւն է։ Ամէն ազգին առօրեայ մէջ անձի եւ սովորութեանց մաքրութեան պահանջութիւն մը կայ որ զղջալի է քաղաքակրթեալ մարդու մը։ Մինչ առումներ յառաջ կ'երթան լուսաւորութեան մէջ, անոնց ընականները ոչ միայն աւելի մեծ են, բայց աւելի մաքուր, եւ բնակիչք եւս աւելի մաքուր են։ Ճշմարիտ է թէ ի Լոնտոն եւ ուրիշ մեծ քաղաքայ մէջ կան աղտեղի տուներ եւ փողոցներ, բայց ճշմարիտ է նաեւ թէ անոնց մէջ բնակող մարդիկ ստորնադոյն են քան զվայրենիս։ (2) Աղտեղութիւնը սրբեղծութիւն է։ Ամէն ոք կը զգայ թէ այնպէս է։ Աղտեղութեան մէկ արատ մը ապականէ զգեստի մը վրայ, կ'աւերէ ամբողջին գեղեցկութիւնը։ Քնքուշ եւ գեղեցիկ մանկան մը դէմքին վրայ եթէ աղտ ըլլայ զնա համբուրելու ախորժակը կը չնչէ։ Եթէ պալատան պատին մէկ մասը ցեխով ապականուի, ամբողջին գեղեցկութիւնը կը խանգարի, եւ զնոյն տեսնողը կը յիշէ արատը ամէն անգամ որ կ'իշէ պալատը։ (3) Աղտեղութիւնը պատճառ է հիւանդութեան։ Այս այնչափ յաճախ ցուցուած է յօդուածներով որ հրատարակուած են մեր թերթին եւ ուրիշ թերթերու մէջ, որ հարկ չկայ հոս խօսիլ այդ մասին։ Գիտենք թէ քոլերան եւ նման համաճարակ ախտեր յոյժ մահառիթ կ'ըլլան քաղաքայ աղտեղի մասերուն մէջ, եւ թէ բժշկական գիտութիւնը եւս քան դեռ այս պատճառին կը վերագրէ հիւանդութիւնները։

Երբ կը խօսինք նկատմամբ արտաքին մաքրութեան՝ կը խորհինք նաեւ մարմնոյ մաքրութեան վրայ։ Կան ինչ ինչ զգաստութիւններ, նման ներկարարութեան կամ ածխավաճառութեան, յորս մարդուս մարմինը ի հարկէ կ'աղտոտի, բայց այդ անգատուածութիւն չէ, եթէ մարդն ղղջայ բանալ աղտեղութիւնը երբ իւր գործը կը վերջանայ։ Ջկայ ոք որ եթէ կամի չկարենայ զէմ չաբաթն անգամ մը լուալ իւր ամբողջ մարմինը, եւ ոչ ոք պարտի զանց առնուլ զայդ։ Թէ ինչ կերպիւ պարտի կատարուիլ լուացումն չենք որոշեր։ Ոմանք կրնան ընտրել տաք ջուր, այլք՝ պաղ։ Ոմանք կ'երթան բաղնիք, այլք կ'ընտրեն լուացուիլ տնան։ Թող ամէն ոք հետեւի իւր ընտրութեան, միայն, եթէ մարմնոյ ախտութիւն ունի, իւր բժշկին խորհրդոյն։ Բայց ամէն բժիշկ պիտի ըսէ թէ այս կամ այն ձեւով զէմ չաբաթը մէկ անգամ ամբողջ մարմինը կատարելապէս լուալ փափագելի է։ Նաեւ որչափ դիւրին է կանոն ընել միշտ լուալ ձեռքերը եւ երեսը, ճաշ նստելէ առաջ։ Լաւ սովորութիւն է այդ, վասն զի չէ թէ մարդ պատուաքաղուի եւ դանակով կամ թէ դրդալով կ'ուտէ։

Մեր մարմնէն եւս կը խորհինք մեր զգեստուց վրայ երբ կը խօսինք ի մասին մաքրութեան, վասն զի մեր զգեստը զրեթէ մեր անձին մէկ մասն է։ Եթէ մեզ առաջարկուէր որոշել թէ ինչ ձեւ զգեստ պարտի հագնիլ ամէն մարդ, կը մերժէինք այդ առաջարկութիւնը։ Երբէք նուազ համարում չենք ունեցած մարդու մը վրայ երբ կ'ընտրէ կրել ամենայն դիւրաւէտ եւ լայն զգեստը։ Ամառուոյս նուազ համարում կ'ունենանք մարդու մը վրայ որ գեղին է ի մասին զգեստի եւ իւր վրայ կը կրէ իւր բոլոր սառցուածքը։ Բայց մաքրութեան համար հարկ չէ զեղխութիւն։ Փափաքելի է յաճախ փոխել ներքին հագուստը։ Գտնուած ենք միեւնոյն սենեկի մէջ արտաքուստ լաւ զգեցեալ մարդոց հետ, ուր չլուացուած դուբպաներու հոտը բաւական էր զմարդ հիւանդացնելու։ Լսած ենք վարժապետի մը վրայով զոր ժողովուրդը կը խորհէր արձակել պաշտօնէն վասն զի իւր հագուստը բաւական մաքուր չէր պահեր։ Սրտաշխութիւնը որ կ'երթայ մարմնէն, անմաքուր կ'ընէ ներքին հագուստը, եւ գաւազնը պարտ է չկրել առանց լուալու առ նուազն երկու չաբաթը անգամ մը։

Եւ նոյն մաքրութեան զնութիւնը տանինք սեղանի սովորութենէն եւս մեր կենցաղ բոլոր վիճակներուն մէջ։ Պատահած է որ ճաշի մը վայելքը մեծաւ մասամբ կորսուած ենք, տեսնելով թէ միայն ջուրի մէջ լօթուելով եւ աղտոտ զինջակով մը սրբուելով մեղ կը դարձուէր լուզուա վայտեայ ղրդալ մը զոր տուած էինք մաքրուելու համար։ Մաքուր վայտեայ ղրդալով կերուած կերակուրը նոյնչափ քաղցրահամ է որչափ այն զոր կ'ուտենք արծաթեայ ղրդալով։

Բայց մեր տեղը Թոյլ չտար մեզ այլ եւս քննել այժմ այս խնդիրը, եւ միայն կը յայտնենք երկու թելադրութիւններ։

(1) Թող մեր մաքրութիւնը կատարեալ ըլլայ։ Մաքուր ձեռքեր բոլորովին մաքուր չեն եթէ աղտոյ դիծ մը կայ մատանց եղունգներուն ներքեւ։ Սենեակ մը մաքուր չէ եթէ փոշին աւլուելով մէկ անկիւն մը ատրուած է։ Հագուստը մաքուր չէ եթէ այն մասը որ չերեւիր աղտոտ թողուած է։ Բոլոր այսպիսի բաներ կու տան խորհել թէ ոք մաքուր չէ վասն զի կը սիրէ մաքրութիւն, այլ վասն զի կ'ուզէ մարդոց մաքուր երեւիլ։ Այսպիսի վարմունք կը յիշեցունէ մեզ կեղծաւորը որ կը չանայ բարի երեւիլ այլոց, բայց կը թողու որ իւր սիրտը որ չերեւիր՝ եւ իւր կենաց ծածկուած անկիւնները մեղօք ապականին։

(2) Մաքուր ըլլանք մեր ընտանեայց անդամներու առջեւ, որպէս օտարոյ առջեւ։ Կ'ընդունինք թէ պատշաճ է կրել մեր լաւագոյն զգեստը հիւրեր ընդունելու համար, բայց պատշաճ չէ բոլորովին անհոգ ըլլալ մեր երեւոյթին նկատմամբ երբ չկան հիւրեր։ Այն կինը որ սեղան կը նստի անյարդար մազերով եւ անկարգ զգեստով, կը թերանայ արժանաւոր յարգանք ցուցնել իւր ընտանեաց։ Փափաքելի է որ կին մը երեւի յօնկուցիչ, եւ եթէ կարելի է՝ զեղեցիկ յայտ իւր ամուսնոյն եւ զաւակաց։ Նուազ կարեւորութիւն ունի թէ այլք որպէ՞ս կը նկատեն զնա։

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Սիրելի բարեկամ.—

Ընթերցոյ դիրդ մեծաւ հաճութեամբ եւ առանց դարմանալոյ։ Որոշած ես հետեւիլ բարոյականութեան. կրօնական սկզբանց եւ լրջութենոյ վրայ հիմնեալ վարդապետութեանց բաղմութիւնը չուտերեցուցած կամ տաղտկացուցած է զքեզ։ Կը համարիս զնոսա այլ եւ այլ մարդոց տարբեր «զաղափարներ»։ Ի բաց պիտի Թողուս զամենեսին, եւ պիտի ըլլաս միայն բարոյական մարդ։

Թոյլ տուր լինձ նախ չնորհաւորել զքեզ որ եղած ես կենաց եւ աչխարհի վրայ խորհող

մարդ։ Մարդկութեան դերագոյն պատօնութեանց մին է այդ։ Ոչ հարստութեան եւ ոչ խորհրդավանց պիտութեան առանձնաշնորհութիւնն է այդ, այլ մարդկային կոնդարնագոյն էակը որ կը նայի ինքզինքը չուրջ պատող հազար առարկայներու վրայ, եւ կը նկատէ կենաց անհամար եղելութիւնները եւ արկածները, կրնայ ի նիւթ հրաւիրել իւր խմացականութեան ներդրաբանը, քննել հոն անթիւ հարցումներ որ կը ծնանին իւր մտաց մէջ, եւ առանձ անոնց պատասխանը, ևն համեմատելով, ամփոփելով, կշռելով, եւ վարձելով արձակել վճիռ անոնց իւրաքանչիւրին վրայ։

Մարդուս վեհագոյն վայրկեաններն են դարձ երբ մարդը զոդուես կոչելով իւր կոմքը այլ բարձր առեւտրին առջեւ կ'ըսէ անոր, «Սա զայս վճիռ եւ ասով վարէ զիս։» Բանականութեան դարապլուխներն են զոքա հոգւոյ պետութեան մէջ, որով մարդկային հոգին նոր մղմամբ կը տիպի զարգանալ եւ բարձրանալ դէպ ի կատարելութիւն։ Կարծեմ ձիեր չունին այդ կարողութիւնը, եւ եթէ կայ ինչ որ ցաւալի է, այն է տեսնել մեծ բաղմութիւն մարդկան որ կ'ապրին առանց երբէք զարթնցնելու իւրեանց խորհելոյ կարողութիւնը կենաց մեծ խնդրոյն նկատմամբ։ Կը զործածեն իւրեանց խմացականութիւնը ապրելու համար միայն, — այն է՝ ուտելու, խմելու եւ քնանալու միջոցները հայթայթելու համար։ Դոքա կը նմանին այն մարդու որուն արուած է չքեղ կառք քառաձի, որ յաղթական արշաւօք անցնելով ձոր եւ լերան վրայ չինուած փառաւոր քաղաք մը, որոյ հանգստատեաց պարտէզներուն եւ հոյակապ պալատներուն մէջ ամէն ազնիւ վայելք եւ քաղցր հրճուանք կը տարան նմա, իսկ նա նկատելով ճամբուն երկարութիւնը, գաշտին եղերք առուակի մը քով կանգ կ'առնու, եւ կը համարի բաւական երջանկութիւն զմպել առուակին զով ջուրը եւ հանգիստ ննջել կառքին մէջ մինչ օրը կը տարաժամի, եւ ո՛չ դիտէ դիւերն ինչ կը ըներ։

Պարտիմ նաեւ չնորհաւորել զքեզ որ երբ կենաց խնդրոյն տիպագոհական եւ ախտոր հարցումներն եւ ուրիշ մարդոց հակասական պատասխաններն զքեզ չոտարեցուցած են, խորհրդատնդ վերջնապէս փակիլէ առաջ վճռած ես բնութեանց մեծագոյն չանճառնախմբի չանճառել ամենայն ինչ։ Ըսի վերը թէ չղարմացայ վճռոյդ վրայ, վասն զի զքեզմէ առաջ հազարաւորներ ուռած են զայն, եւ չնորհաւորելի զքեզ վասն զի բաղումք, քան զքեզ դիւրուն, նոյն գժուարութենից առջեւ վհատելով իւրեանց խմացականութեան խորհրդատրանը, անիշխանութեան չանճոյծ են ամենայն ինչ։

Բայց դուբրած չես վերջնական ինչ։ Բնութեանց չանճառախմբով կարող չէ կատարել այն անդին գործ զոր չանճառած են անոր։ Ես գրեցի այս նամակ խմացնելու քեզ թէ չանճառախմբով չուտ պիտի դայ ես, եւ լմնցրէ որ պատրաստի իւր պատօնէն վասն զի չունի հիմն որոյ վրայ կանգնելով գործէ։ Կանգնի՞ր բարոյականութեան վրայ։ Ո՞վ ցուցց քեզ այդ կուռան։ Ո՞վ կանգնած է հոն։ Ո՞ւր են անոր սահմանները։ Ի՞նչ է անոր հիմ։ Կը մտանա՞ թէ աչխարհ վորձութիւններով լեցուն է, եւ երբ ծանոր վորձութեան առջեւ սիրուդ ազաղակէ, «Ես ընդէ՞ր այս ճնշում, ընդէ՞ր պիտի խնամարհիմ այդ քո բարոյական օրինաց առջեւ,» ինչ պիտի պատասխանէ կամքդ որ հոգւոյ պետութեան ոսպիկանն է։ Հի՛ն, հի՛ն — այս է ձայն որ դարերու լսուրներէն արձագանգ առնուլ հնացած է մեզ, եւ այժմ աչխարհիս բոլոր ազգերը եւ ժողովուրդներ մեծագոյն կը քառնան գնոյն աղաղակ։ Լսած չեմ թէ աչխարհի ակիզբէն ի վեր եղած են մարդիկ ի խնդիր ճչմարտութեան, եւ դոքա եղած են միշտ քաղեկարդութեանց յաւաչյապահ պինուորներ։ Ճչմարտութիւն կը նչանակէ պարզապէս հիմ, — բարոյական վէմ որուն վրայ կարելի է կառուցանել օրինաց չինուած մը, եւ անոր մէջ ապաստան տալ մարդուն եւ մարդկութեան։ Դաժար այդ ճչմարտութիւնը Սրիուիթն է լքեալ դադարիլ խուզարկելէ, — մէկ քայլ առնուլ անտառին մէջ եւ վճռել թէ չկայ ճամբայ, մէկ հարուած տալ բրիչով՝ եւ ըսել թէ չկայ վէմ։ Սյսպէս կ'ընէ Հայ երիտասարդութիւնն այսօր այս վերադոյն խնդրոց մէջ, հետեւելով անարժան առաջնորդաց։ Եւ տես թէ ուպիղ է այդ։

Յուսամ եմ թէ կարի չոյժ գժուարին է լուծումն այս խնդրոյ, — թէ ինչ է կեանք եւ վախճան կենաց, թէ ինչ է հիմն օրինաց որով պիտի վարի մարդկութիւնը դէպ յառաջ, ի մի բան, — «ինչ է ճչմարտութիւնը» որ ծածկեալ կայ այս անթիւ անառնման երեւոյթից ներքեւ։ Եւ ինչպէս կը լուծուին գժուարին խնդիրներ։ Տե՛ս թէ ինչ լրջութիւն կը պիտի քաղաքական խորհրդարանին մէջ երբ թեմերէ ազգին կենդիւ մը կայ պարզելու։ Քանի՛ քանի՛ ժամեր կը նուիրուին խոբաքնին ատենաբանութեանց, քանի՛ չանճառներ կը կազմուին, քանի՛ պարերուն վարձատրութիւններ ի հանդէս կը բերուին, քանի՛ նենդաղրեալ գժուարութիւններ ի նկատ ի՛առնուին, ինչ չողդողան սուբեր կորուի բազուկներով կը չափուին վիճաբանութեան կրկէսին վրայ, եւ հուսկ ուրեմն այն պատկառելի կամաց հարկ կը համարձակի արձակել վճիռ թէ ո՛ր կողմն է ճչմարտութիւնը եւ իրաւունք, թէ ո՛ւր կայ ապահովութիւն եւ ո՛ւր վտանգ։ Ե՛կ, եղբայր, ես խոստովանիմ թէ դէմ այսպէս պարտ է վարիլ երբ խնդրոյ խնդիրը, հարցումներու դարադոքսը կը ներկայանայ խմացականութեան խորհրդարանին առջեւ։ Ինչ վսեմ է այն տեսարան երբ բանականութիւնը կը նախագահէ եւ խղճը կը նստի իբրեւ դատաւոր, եւ մտաց եւ հոգւոյ ողջոյն կարողութիւնք գոզդես արշաւելով հոգւոյ ներքին սենեակներէն մինչեւ տիեզերաց հեռաւոր սահմաններն, մի առ մի կը բերուն կը թափին տեղեկութեան ճոխ դանձեր, եւ մինչդեռ կ'ընկղմի խորհրդոյ երկանց մէջ, չանալով ըմբռնել անտես նչանաւկութիւնը եւ հասնիլ ճչմարտութեան։ Ահա դերագոյն դործ մարդկութեան։ Ելնել չուրջ եւ արի հաւերժատար հոգւով ի խնդիր եւ ի խոյզ ճչմարտութեան, գտնել հիմն յաւիտենից մեծագոյն տաճարին։

Հեւո՛, ի լա՛յ այն անարի հողմեր որք անդուլ յանճնապատասխանութեամբ կու գան միաւով պատդամաբեր լուծել ամէն խնդիր։ «Չկայ ճչմարտութիւն։» «Բարքերը յարաբերական են։» «Ոչինչ է անտեսանելին։» «Ցնորք են։» «Ոչինչ է անտեսանելին։» «Ցնորք են։» «Երազ է կեանք յաւիտենական։» Վա՛յ լնձ, տեսանել զքեզարի նախահարց զաւակ, Հայ երիտասարդ որ կրկից եւ ծաղոտ եւ անճան եւ անչան զանկից խառնաչփոթ աղաղակաց դղրդին խմացականութեան վեհ տաճարը, խեղդեն խղճի եւ բանականութեան ղողդնչիւրը, եւ կարծեն խափանել մարդկութեան ահեղ դատաւոր ձայնը որ կը խնդրէ, «Հիմն, հիմն, ճչմարտութիւն։» Կրնաս խլոյն ճանչնալ զպղպիսին, կ'ուրժէ ունկն դնել անոնց։ Վայել է մարդկութեան, վայել երիտասարդութեան վախնալ չժգոհարութիւններէ, խորհիլ համբերատար աչխատութենէ, չուզել մանրլցնել դիտութեան ըլուրները եւ լճակները, հոն ծծել ողջմտութեան կինչ օդը, ընդարձակել հոգւոյ տեսութեան հորիզոնը, եւ պատկառելոյ հիացմամբ կալ ի գնին, մինչեւ գըտնել նչոյլ մը ճչմարտութեան որով լուսաւորի կենաց ճանապարհը։

Երանի՛ աչխարհի, վասն զի ամէն դարու մէջ եկած են ազնիւ հոգիք որ նուիրած են իւրեանց անձերն ճչմարտութիւնը գտնելու, եւ ի տես աչխարհի ահարկու անիրաւութեան եւ թշուառութեան, առաւել եւս պնդած են իւրեանց մէջքերը չատ մղելու այդ մեծ գործը։ Ելի՛ր, եւ դու այնպէս մէջդ, մօտիկիր այդ մեծ խմբին, մարր անոնց գանձարանը որ լեցուած է արդեամբք գարերու աչխատութեան, եւ չաղեցուր հոգիդ։ Այդ է բանակ այն վեհ հոգւոց որք «անօթի ու ծարաւ են արդարութեան։» Երանի՛ անոնց «զինչու որ անոնք պիտի կշտանան։»

Եւ ըսէ անկեղծապէս երբ այս օդիք «քաղցեալ եւ ծարաւի» անձկանօք կը չտնին աչխարհի վշտաց անապատին՝ կամ կենաց ծաղկաւէտ դաչտերուն վրայ եւ կամ անոր ատուեւրամած անտառաց մէջ, երբ կու դայ մի ձայն — ձայն անոր որուն նման «երբէք մէկը խօսած չէ,» անոր որ է «ընտրեալն ի բիւրս,» անոր որ կը խօսի «իշխանութեամբ» եւ է սակայն «հեզ եւ խոնարհ,» — ինչ ակնկալու եւտանդով, ինչ քաղցր ժպիտով, ինչ անկեղծ արի սրտով պիտի կանգ առնուն ունկն դնել այն ձայնին որ կ'ըսէ, «Ես եմ ճանապարհ եւ ճչմարտութիւն եւ կեանք։»

Կ. պոլիս, Յուլիս 30։

ՀՐԱՆՏ Մ. ՔԻՐԿՈՍԵԱՆ

ԹԷ ՍԻՒԿԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՔ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՎԱՏՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ԿԵԱՆՔԸ

(Հետագայ յօդուածը գրեց Հէնրի Ուօրտ Պիչըր, Ամերիկացի Համբաւաւոր քարոզիչը, իւր մահուանէն տասնեվհինգ օր միայն առաջ։ Հաւանականապէս նորա վերջին յօդուածն է սա զոր տուաւ պարբերական հրատարակութեանց)

Մարդիկ սովոր են նայիլ երիտասարդաց ծայրայեղ ընթացից վրայ իբրեւ վայելուչ այդ հասակին։ Կ'ըսեն թէ հարկաւ երիտասարդք նման անտանձ մարուկներու պիտի խաղան, զբօսնուն։ Զկայ չինաւորը մարուկը կը զբօսնուն, բայց մորուկը չարբենաւր։ Ես չեմ առարկեր կոյտատութեան եւ աչխուժի գէմ որ չանցնիր անդը քան զսահման բանականութեան կամ առողջութեան, բայց կը մերժեմ զայնս եւ կը դարչիմ իբրեւ այպանելի եւ նախատելի եւ իբրեւ մարդկութեան անարժան՝ բոլոր այնպիսի ընթացքներէ երիտասարդութեան որ կը կանգտէ ծերութեան հասակէն ոյժը, աչխոյժը եւ մաքրութիւնը։ Ով որ առաջուր կը կոխէ բնութեան օրէնքները մանուկ հասակին մէջ, կը վատնէ չառաջնոյն այն գանձերը որ տրբարեալ են անոր ծերութեան համար, կը վատնէ կերակուրը որ պիտի մնայուն էր դնա ծերութեան ժամանակը, եւ կը սպառէ զոյն անառակութեամբ տպրեալ իւր պատանեկութեան ժամանակը։ Մարդիկ ունին գաղափար մը թէ երիտասարդութիւնն է նման պինուոյ, պղտոր եւ ոչ չտակ, մինչեւ որ կը խմորի, բայց երբ խմորի եւ դերան լինէ վար, եւ փրփուրն առնոյ եւ բնութիւն, երկաբնին մէջտեղ մնացած մեծ քանակութիւնն է առողջ, ախտակիտ եւ դեղեցիկ։ Ես այսպէս չտրհոմներէն չեմ։ Ես կը համարիմ թէ երիտասարդութիւնն է բուսական մը կենաց ակիզբը, եւ թէ առնոյց եւ եղուկեան կը պակասեցնէ անոր պատուղ ներող դժրութիւնէն։ Ձեմ հաւատար

թէ որեւիցէ անձ լաւագոյն է փորձառու ըլլալով դիւանմոլութեան, անառակութեան, ցոփութեան եւ կամ այնպիսի հաճոյից որ զմարդ կ'ընեն ախտաժէտ եւ կը մաչեցունեն կեանքը։ Երիտասարդ մը որ դանուած է այս գաներուն մէջ, թերեւս փրկուի վերջապէս, բայց իւր կենաց հետագայ մասին մէջ չուենեներ ոչ զգայնութիւն, ոչ մաքրութիւն եւ ոչ բարոյական զօրութիւն զոր պարտէր ուենալ։ Անցած է փորձառութենէ մը զոր երէք չուենեներ, իւր մարդկութիւնը պիտի ըլլար աւելի ազնիւ եւ աւելի զօրաւոր։ Ես քնաւ չեմ հաւատար որ մարդ որեւիցէ կերպով կրնայ ըլլալ լաւագոյն՝ անցուենելով իւր երիտասարդութիւնը այնպիսի փորձառութեամբ որ զարգացուցած են նորա անասնական բնութիւնը եւ ցանկական ախորժակները։ Երիտասարդութեան մէջ անձնատուր լինել անասնական հաճոյից, անմանկութիւն է ծերութեան համար։ Վասն այսորիկ լինի հաստատ դատապարտելի են ուչ ժամերը, անկանոն ժամերը կամ անկանոն քունը։

Երիտասարդական ախորժակը որ թէ' ընկերական եւ թէ' առանձին կենաց մէջ կը քամեն այժը եւ աչխոյժը եւ կը վնասեն կազմութիւնը, զարանակալ յարձակում են ծերութեան վրայ։ Կ'ուզէի որ գիտնային երիտասարդք թէ ինչպէս պարզ եւ բացայայտ գրուած են այս բաները։ Աստուծոյ ձեռագիրը չատ բացորոշ եւ յոյժ դիւրընթեռնլի է անոնց որ ունին աչքեր տեսնելու։ Զկայ հանճարեղ բժիշկ որ չկարդայ, մինչ կը քալէ փողոցներուն մէջ, իրեն հանդիպողներուն կենաց ծածուկ պատմութիւնը, եւ այս՝ միայն չեւ իսկ առանց անոնց եսեւէն երթալու անոնց գիչերային ընթացից մէջ։ Փոյթ չէ լինի որ դան պատմեն լինի անոնց դաղտնի եւ թագուն ճամբաներուն վրայ, ես կրնամ կարդալ զայնս անոնց մարմնոյն մէջ եւ աչաց մէջ։ Զկայ կրից միակ ախորժակ մը անդամ որ չունի իւր բնական լեզուն առնուել կամ նուազ դրոչմեալ մարմնոյն վրայ, կերպարանքին վրայ, երեսաց արտայայտութեան վրայ եւ կամ մարմնոյն չարժմանց վրայ։ Մէյտ կայ նչան որ կը պատմէ թէ ի՛նչ կ'ընեն մարդիկ, եթէ կ'ընեն բան մը անդր քան զչափ։ Հպարտութիւնն ունի իւր բնական լեզուն, զուարթաբարոյութիւնն ունի, բարութիւնն ունի։ Ոչ ոք կը տարակուսի այս բանին։ Այսպէս նաեւ կիրքերն ունին իրենց բնական լեզուն։ Մարդիկ կը խորհին թէ եթէ գործեն իրենց չարութիւնը ի ծածուկ, կամ գիչերը, չիմացուիր։ Կ'իմացուի, թէպէտ ոչ ոք մարդ երբեք ըսէ անոնց «Դուն յանցաւոր ես։»

Ոգելից ըմպելեաց կամ այլ գրգռիչ նիւթոց գործածութիւնը միւս եւս պատճառ են ծերութեան հասակի երջանկութեան կապուտելուն։ Ուրախութեամբ կ'ըսեմ թէ ի մանկութենէ անտի զգուշացած եմ ծխախոտէ։ Ծխախոտն է վնասակար առողջութեան, է գլխովին աղտեղութիւն։ Դուն ուրեք, երբ արդէն մարդուս կազմութեան մէջ կայ վատառողջութիւն, թերեւս կրնայ գործածուիլ այն՝ յօդուտ, բայց առ հասարակ վատառողջ կ'ընէ զմարդ։ Կը հաւատամ թէ պիտի գայ օր երբ երիտասարդք պանծալով պիտի պատմեն թէ անձնատուր չեն եղած որեւիցէ տեսակ դրգռիչ նիւթեր գործածելու։ Կը հաւատամ թէ պիտի գայ օր երբ մարդկանց մէջ պարծելու եւ չանասիրութեան առարկայ պիտի ըլլայ ո՛չ խմելը, ո՛չ ծխախոտի գործածութիւնը, ո՛չ վատնումը զօրութեան՝ այլեւ այլ կերպիւ յագեցմամբ կրից, այլ հաւատարիմ գանուիլը իւր անձին բնութեան, հաւատարիմ Աստուծոյ օրինաց, լինելը քաջառողջ, կորովի, զուարթ, եւ իրագէտ թէ զօրութեան եւ առողջութեան այս տարերք կ'ելլեն ակնածութեամբ հնազանդ լինելով պատուիրանաց Աստուծոյ։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԻՒՐ ԳԱՐՏՈՒՂԱԲԸ։ Մր. Թէյնթըր անուն անձ մը որ երկար ժամանակէ հետէ ընկերացած է Բրոֆէսոր Ալէքսանտր Կրահամի որ անուանի եղած է հեռաձայնը զարգացունելու գործովը, առած է Էտիսընի ձայնագրութիւնը այն կէտէն ուր Թողուց զայն Էտիսընն, եւ յառաջ տարաւ զարգացուց զայն խազալիկի վիճակէ բարձրացունելով առևտրական կարեւորութիւն ունեցող աստիճանի, ի կատար ածելով զոր ինչ նոյն ինքն Էտիսընն յերկար ժամանակաց հետէ կը յուսար։ Մեքենայն կատարելագործեալ տեսած են ոչ սակաւ անձինք որ վստահ ունին այսպիսի բաներու, եւ ոչ յետ բազում ժամանակաց պիտի մատուցուի հանրութեան։ Շինուած է ձայնադրի սկզբանց վրայ, բայց տարբեր նիւթերով, եւ փոխանակ խուլ մետաղային ձայն տալու, ինչպէս կ'ըլլայ երբ կը գործածուի անագ թիթեղ, կու տայ այժմ կատարեալ հնչուն ձայն որ կրնայ որոշ լսուիլ եւ հասկըցուիլ սովորական մեծութեամբ սենեկի մէն կողմերէն։ Ասկը զոր մարդ կը լսէ ձայնադրին, կը դրոչմուի մեղրամոմէ բարակ թերթերու վրայ որ ունին ձեւ խողովակի եւ դրուած են գլանի մը վրայ։ Այս փոքրիկ խողովակաց մին կրնայ բռնադակել հազար բառ։ Օրինակի աղագաւ. վաճառական մը որ պիտի պատասխանէ քառասուն նամակներու, կրնայ նստիլ այս մեքենայէն միւն առջեւ, դարձունել մեքենային կոթը եւ լսել իւր պատասխաններն ուղղակի մեքենային վրայ, այն նոյն կերպով ինչպէս հին ձայնագրութեան մէջ։ Յետոյ այս փոքրիկ խողովակաց մին կրնայ հանուիլ գլանէն եւ դրկուիլ թղթատարաւ որեւիցէ տեղ։ Երբ կը հասնի այն առ որ ուղղեալ է, ուրիչ բան պէտք չէ բայց եթէ դնել մեղրամոմէ խողովակը նման մեքենայի մը մէջ, եւ այն վերբսաին յերեւան պիտի ածէ խօսողին բառերը, քանի անդամ որ ուղուի։ Հնարուած են խողովակներ կամ պահարաններ որոց մէջ ներփակին այս մեղրամոմէ խողովակները, եւ կ'ընդունուին նամակատուներէն որպէս զի ըստ կարի թղթատարաւ։ Ձայնադրութեան մէջ գործածելի մեղրամոմէ նուրբ խողովակները պիտի վաճառուին բոլոր թղթավաճառաց ձեռամբ գրեթէ հաստարակ դրի թղթոյ գնով։ Այն ինչ ի հրապարակ կ'ելլէ այս մեքենան հանրութեան ի գործածութիւն, ամէն մարդ պիտի ըլլայ իւր քարտուղարը, այլ եւս պէտք չունենալով անձնական դրագրի, աղագրի, եւայլն։ Նաեւ անով պիտի արգելուին կեղծ դրութիւնք եւ խարդախ ճամբաներ, վասն զի վերսաին լսելի կ'ընէ խօսողին քուն ձայնը, այնպէս որ անոր ընտանի եղողները պիտի ճանչնան զայն անմիջապէս։

ՄԵԿՈՒՍԱՑԵԱԼ ՏԵՂԻ ԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ։ Սկովտիոյ հիւսիսակողմը կը գտնուի փոքրիկ կղզի մը Բիլտա կոչուած, ուր կայ միայն վեց ընտանիք բազկացեալ եօթանասուն եւ երեք անձերէ։ Մայր երկրին հետ հաղորդակցութիւն կ'ունենան տարին միայն անգամ մը, երբ կղզւոյն տիրոջ դործակալը կ'այցելէ կղզին վարձերը հաւաքել եւ կը բերէ իւր հետ նամակաց եւ լրագրաց ծրար մը։ Այս ընտանեաց պարէնը կը բազկանայ գարեղէն հացէ, ձուերէ եւ ծովային թռչուններէ։ Զկունք չատ առատ են ջուրց մէջ, բայց կղզեցիք չեն սիրեր ուտել զայնս իբրեւ կերակուր, եւ կ'որսան անոնցմէ՝ ծախելու համար միայն երբ գայ հոգատիրոջ գործակալը։ Որպէս զի հաստուցանեն իրենց վարձերը՝ կը գործեն խոչոր կտաւ եւ վերմակներ ծախելու համար։ Ամառը կը մչակեն պարտէզ, կը հաւաքեն թռչուններ եւ ձու ձմրան պաչարի համար, եւ ձուկ՝ վաճառելու համար։ Բայց այս եղկելի ժողովուրդը մինչ կը մաքառի ամառիկ իւր ապրուստին համար, դեռ է իւր վիճակէն։ Զկան անոնց մէջ ոձիրք եւ արբեցութիւն, եւ դատաստանարանին խնդատ անծանօթ է անոնց։ Բոլոր չափահաս անդամ են Սկովտիոյ Եկեղեցւոյն, եւ բերնուց գիտեն Սուրբ Գրոց մեծ մասը։ Հովիւ մը կը բնակի անոնց մէջ եւ կանոնաւորապէս պաչտօն կը կատարէ կիրակի եւ լուր օրերը։ Այս փոքրիկ աչխարհը զարմանալի հակադրութիւն է իննեւտասաներորդ դարու բաղմազբաղ կեանց։

ԿՐՕՆՔ ԴՊՐՈՑԱՑ ԳԻՏԱԼԻԱ։ Իտալիա կը թուի թէ հետզհետէ ամող վստահ մը ունի Աստուծոյ Բանին գիտութեան, եթէ ներելի է մեզ այսպէս դատել սա ազգու խօսքերէն զոր ուղղած է Բրոֆէսոր Ճ. Քաթալանոյ, պաչտօնական տեսուչ Քաթանիոյ զպրոցներուն, Նիկոսիոյ գաւառին վարժապետաց այս տարուան նիստերուն բացման ժամանակ.

Ձեր պարտքն է բանալ աղբյոց միտքը եւ պնդիւ հաստատել հոն Աստուծոյ հաւատքը, թէ նա է Դերագոյն Լակը եւ յանհնուն բարի, եւ այնպիսի վարք ունենալ որ տղան տեսնէ թէ մարդուս գլխաւոր վախճանն է ձեռակերպել անար մէջ իւր Արարչին պատկերը որ է բարոյական կատարելութեան մեծ տիպարը կամ օրինակը։ Այս կերպով կրթական եւ ընկերական այն մեծ խնդրոց չատ կրնան լուծուիլ։ Դաստիարակութեան դրութեան մը անկարելի է ըլլալ կատարեալ առանց իւր մէջ բովանդակելու կրօնք։ Լաւ է կրթել ապագայ սերունդը գործողութեան այն գաղափարաց եւ սկզբանց մէջ որ յառաջ բերին զօրաւոր եւ հզոր հայրենասիրութիւն։ Այսու ամենայնիւ չատ մը ուեղի պատուական է տղոցը ուսանիլ անանց սրահից մէջ այն հաստատ մաչխարհական սէրը, այն համակրութիւնն առ համայն սեռն մարդկային, որ իբրու թէ կը պարունակէ յինքեան բոլոր միւս առաքինութիւնները միանգամայն։ Կ'առաջարկեմ, զայս նպատակ ունենալով աչաց առաջի կարգալ Աւետարանները։ Դիտեմ որ այս թեւլարութիւնը պիտի հանդիպի ընդդիմութեան, բայց ընդդիմութիւնը պիտի տեսնէ այն անձանց կողմանէ միայն որ անգէտ են թէ ո՛րչափ փիլիսոփայութիւն, դիտութիւն, եւ ծանօթութիւն մարդկային սրտի եւ մարդուս ճակատագրին պարփակեալ են այն Գիրքին մէջ որ գերազանց իմն չարմարութիւն ունի իւր կազմուածով եւ ներքին զօրութեամբ՝ կրթել զմարդ։

ՓԱԿԵԼ ԶԱՄՐՈՑՍ ՍԱՏԱՆԱՑԻ

Ի ՊԱՏ. Ա. ՊՈՒՂՏԱՆԵԱՆԷ

[Քաղաքավարի Հռոմէական Բիւրեղ Նահ. Ժողովոյ]

Պղտոս ուխտեալ եւ նուիրեալ էր սատանայի ամրոցները մարդոց հոգիներէն քակել։ բայց նախ քան զայս ձեռնարկ՝ նիւթապաշտ հեթանոսութեան մեհենաց, եւ մնապաշտ հրէութեան հոյակապ տաճարին մէջ կառուց-

ձալ այս գարաւոր, բազմաթիւ եւ զօրաւոր ամրոցաց չուրջը պատեցաւ, զինեց զանոնք, զգաց զանոնք կործանելու դժուարութիւնները եւ իւր անձնական անբաւականութիւնը։ Բայց Փրկչին ձայնը կը հրամայէր «որ երթայ Հրէից եւ հեթանոսաց մէջ կառուցանէ այս խաւարի եւ ապատամբութեան ամրոցները, մարդոց խորհուրդները քակէ, եւ բազմաթիւ հաւատացեալ Կուսանելիոնները եւ Ռախաբները ազատելով Քրիստոսով փիւսաւթեան եւ չնորհաց պարսպին մէջ դնէ զանոնք։» Պաշտօնեայք Քրիստոսի եւ ներկայացուցիչք եկեղեցւոյն Աստուծոյ որ ի Թուրքիա, թշնամւոյն կառուցած ամրութեանց զօրութիւնը եւ մեծութիւնը միայն գիտնալու չենք. Իսրայէլ եւ պաշտօնեայք նորին յետ ուշադիր գիտութեան՝ միջոցներ գործածելու հրաման ընդունեցան։ Մենք եւս Աստուածահրաման պարտականութիւններ ունինք, որ ապստամբ ոգւոյն յեկեղեցի Արեւելեան կառուցած հնագարեան եւ խաւար ամրոցները կործանենք։ Նա՝ որ «յաւուրս մարդեղութեան իւրոյ պարտեցաւ բարիք ընելու,» իւր ըրած բարիքներէն մեծագոյնը եւ վեհագոյնն էր կործանել զձեռագործս ապստամբութեան չար ոգւոյն։ Քարոզել, հրատարակել, եւ ըսաւ, «Դուք որ անկողնի գոգի մէջ էք, ելէք եւ յաւոյ ամրոցը գարձէք։» Նոյնը ընել կը պատուիրէ մեզ մեր Զօրապետը։ Բայց այս պարտականութիւնն յաջողութեամբ կատարելու համար դժուարութեանց տեսակէտէ նայելով նիւթական եւ բարոյական ծանր դժուարութիւնք չուրջ կը փակեն զմեզ։ Սակաւաթիւ եւ խիստ ակար ենք քաղդատմամբ մեր թշնամեաց Թուրքն եւ զօրութեան, որ զգծոխս, զերկրագունտ եւ զօդ նման մարախի լցուցած են զօրութեամբ եւ Թուով։ Նորամանկ օձերու նման կը զգայուին եւ կը մանեն ի դրախտ եկեղեցւոյն Քրիստոսի, ոչ–կենսական խնդրոց համար յուզում, վէճ եւ պատերազմ յառաջ կը բերեն։

Աստանայի բերդերը քակելու համար դիւրութիւն խոստացող միջոց մ'է մեր այս անջատեալ եւ ակար վիճակին մէջ ունենալ լաւ կազմակերպեալ եկեղեցական եւ քաղաքական բարեկարգ վարչութիւն մը։ Երիքովի պարիսպը Աստուած պիտի կործաներ, ակար, ուժաթափ եւ անզէն ժողովուրդի մը եւ նոր հոգեւոր պաշտօնէութեան աջակցութեամբ. բայց պէտք էր որ այս բանակը բարեկարգ, լաւ կազմակերպեալ, եւ ամէն բան ըստ օրինի եւ կարգի կատարող գունդի մը պատկառելի եւ ահարկու տեսքը ու դիրքը ցուցուներ յաչս թշնամեաց, որք ամրաւիակ պարսպաց ձեղքերէն, կամ բարձրաւոտ աշտարակաց դիտանոցներէն անոնց ամէն բ֊րածներուն վրայ ուշադիր գննութիւններ կ'ընէին։ Աւաքեալը կ'ըսէ որ եկեղեցւոյ մէջ ամէն բան կարգաւ եւ վայելչութեամբ ըլլայ։ Լաւ կազմաւորեալ եւ բարւոք վարչութեամբ իւր գործերը կատարող եկեղեցի մը աւելի մեծ դիւրութեամբ մեծ եւ զօրաւոր բերդեր կը քակէ, քան թէ եկեղեցական մարմին մը, որ խառնաձայն փողի հնչման տեսն չվճռութեամբ գործող զննուորական բանակի մը նման չատ կը գործէ եւ ոչինչ կրնայ չտնչել։

Աստուծոյ եկեղեցիին մէջ կան Հոգւոյն ղէնքերուը սպառազինեալ ազդեցիկ խմաւատուն եւ Աստուծոյ օրհնութիւններով քան զայլ ընկերս աւելի օժտեալ անձնաւորութիւնք։ Պէտք է նաեւ Աստուծոյ բանակին յառաջապահներու պէս գործեն. պէտք է հոգեւոր պաշտօնեայք նոցա եւ վերջապահից կեդրոնը կենան ամենուն դիւրամատչելի. պէտք է զօրութեանց Աստուծոյ ներկայութեան յայտարար եղող տապանակն ունենայ այն բարձր դիրքը, որ Զինուորեալ բանակը կազմող ամենէն զօրաւոր եւ ամենէն ակար անհատները տեսնան զանիկա, եւ ամէն ոք իրեն հնկած բաժինը կատարէ. եւ ամէն մէկը կարգաւ եւ վայելչութեամբ ընէ ինչ որ կ'ընէ։

Հոգեւոր եւ բարոյական ամրոց մը քակելու դիւրութիւն կ'ունենանք երբոր բանին պաշտօնեայքս եկեղեցւոյ կեդրոնը կեցած ի դէպ ժամու եւ ըստ հրամանի Փրկչին չնորհաց եւ փրկութեան Աւետարանը քարոզենք։ Յոբելեան տպատարիզին հնչումը դիւրին պիտի ընէր փողահար քահանայից երիքովեան հին զօրաւոր եւ ունայնապատճ պարսպաց կործանումը եւ Ռախաբեան ընտանեաց փրկութիւնը։ Տկար են մեր նահանգային մանաւանդ հանրական Աւետարանական եկեղեցին. աղքատ ենք — չունինք ստուար թիւ — չունինք բուն մերն եղած կրօնի եւ գիտութեան հոյակապ տաճարներ որովք պերճ եւ պոռկաւելի հանդիսանայինք յաչս աշխարհի. եւ վերջապէս չունինք այն մատնիները, որ պերճ, չքեղ բաները սիրող սիրտերը դիւրաւ առ մեզ քարչելու կարող ըլլանք։ Բայց Գեդէոնեան սակաւաթիւ բանակի երեւոյթն ունեցող այս մարմինը իւր հոգւոյն նման դիւրաբեկ կազմութեան մէջ ունի զգանձն Աստուծոյին — ունի զլոյս գիտութեան չնորհաց Աւետարանի եւ զլոյս խաչի վարդապետութեան — լոյսեր որք քան զԳեդէոնեան ջահերէ արձակեալ ճառագայթներ պայծառ կը փայլին, եւ յամրոց խաւարի բանտարգելալ մտաց կրօնական եւ բարոյական մթութիւնները ցրուելու մեծ զօրութիւն՝ ունի Աստիճանական բանակէն աւելի բազմաթիւ եւ անարկու թշնամեաց ահ ազդելու եւ զանոնք ի փախուստ խուճապեցնելու ազդեցութիւնն ունին։ Քարոզենք զԱւետարան, նա Աստուծոյ զօրութիւնն է. նա ի հնոց Հոգւոյն դարբնեալ հզօր մուրճն է, որ թշնամւոյն մարմնոյ ապառաժեայ հիմանց խորխոնելը եւ նոցա վերայ կառուցեալ դարաւոր ամրոցները կործանելու բաւական է։ Քարոզենք չնորհօք փրկութեան վարդապետութիւնը. սա ըլլայ մեր պաշտօնին ալիքան եւ օմէգան։ Մեր Աւետարան քոյր եկեղեցիք ինչ որ կ'ուզեն կուտանք, անունք բուրվառին մէկ թօնը կոտաւոր չեն տար մեզ, եւ մեք մարդկուսթեան լոյսն եւ կեանքն եղող այս վարդապետութեան մէկ հօթան չենք կրնար տալ։ Մարդկային մարմնաւոր տրամադրութեամբ, չքեղ եւ պերճատեսիլ երեւոյթով չհնուած ամրոցք սատանայի ի տեսլեան Դանիէլի հրեւցած այն չորեքնիութեայ արձանին նման փխրելի սրաւնգներ ունի. քարոզե՛նք զԱւետարան նա ի զօրութեան լեռնէն Աստուծոյ հատեալ փոքրիկ քարի տկար եւ անշնչան երեւոյթ մ'ալ ունենայ, թո՛ղ ունենայ։ Եթէ խմաւատութիւնն Յոհնայ զայն անարգէ իբրեւ չխարութիւն՝ թող անարգէ, եթէ փարիսեցիք եւ անձնարդարութեան ամրոցի մէջ կաչկանդեալ Հրեայն անոր եւ նորա խաչեալ հոգեւնակին անհրապոյր դէմքէն կը գայթակղի, թո՛ղ գայթակղի. բայց նա պիտի ըլլայ հզօր, եւ պիտի չախչախէ եւ չարդարատոր ընէ զայդ հոյակապ եւ չքեղատեսիլ արձանս սատանայի։

Նաչի եւ նորոգութեան վարդապետութեան քարոզութիւնը աւելի ազդեցիկ եւ հզօր ընող միջոց մ'ալ չնորհուած է մեզ, սրտին խորէն հնչուած հաւատոյ ազաղակն, այն է եկեղեցական կամ ժողովրդական աղօթք։ Փոքր հար քահանայից հնչեցուցած Յոբելեան ազատութեան եւ ազգարարութեան փողերը նչան մը պիտի ըլլային եւ ազգարար գերիքովեան պարիսպները գննող եւ բազդատմամբ նորա անսահիկ զօրութեան — իրենց եւ իրենց գործածած միջոցներու հետ անհամեմատութեան, — եւ ի կարծոյ իրենց վերչնական ակարութեան վրայ խոնարհ զղացումն ունեցող ժողովուրդը պէտք էր որ միաձայն եւ ազգաս ազաղակներ հանէին. այս կը դիւրացնէր ամրափակ դրանց նիզերը կոտրտել եւ պարիսպը կործանել։ Միաբանական խոնարհ եւ յուսալից վստահութեան սկզբան վրայ հիմնեալ աղօթք յեսան մէ, որ կը սրէ զքարոզութիւն չնորհաց Աւետարանին։ Աստուածային զօրութեան չունչ մը բաւական է երկնամերձ Բաբելոնեան աշտարակը կործանել։ Հոգեւորապէս հոգեւոր Բաբելոնի մոլորութեանց աշտարակը եւ դրդմամբ եւ ճարտարապետութեամբ չարին՝ նորա կառուցած անձնարդարութեան ամրոցը պիտի կործանի։ Աղօթենք, եղա՛րք եւ քո՛րք, ձայնակցինք եւ մեք պաշտօնեայքս համախմբական մարմնոյն Քրիստոսի աղօթից. եւ այս պիտի ըլլայ դիւրացուցիչ միջոց մը։ — Այս պիտի ըլլայ չարժիչ զօրութիւն Հոգւոյն որ ճեղքէ զերկինս, — որոտայ զօրութեամբ, — սարսէ զբոլոր սատանայի, — դղրդէ անոր իշխանութեան գոռոզ ամբարտակները, — վառէ զբոց հրոյն գիտութեան ճչմարտին Աստուծոյ, հալեցնէ զզօրութիւն թշնամւոյն իբրեւ զմոմ, — այրէ զփուշ եւ զմացառս հոգեկորստաբեր մոլորութեանց, կործանէ սատանայի չէնքը, եւ Քրիստոսով արդարութեան հիմանը վրայ չինուած ոսկի եւ արծաթ գոհար գտէ, եւ նովաւ փայլեցնէ եւ զարդարէ զհոգեւոր տաճարն Աստուծոյ։ Թո՛ղ աղօթենք որ Աստուծոյ ներկայութիւնը մեր հետը ըլլայ։ Քարոզենք, խօսինք, աղօթենք եւ չնորհաց ամէն միջոցներ կատարենք, բայց գՅիսուս ուխտի տապանակին Տէրը եւ հոգին պահենք ի հոգիս, յընտանիս, եւ յեկեղեցիս, եւ ի Միութեան ժողովս։ Այն ատեն զԱնիկա մեր հետը ունենալով ըստ իւր խոստման, ի զօրութիւն նորա ապստամբ կարող պիտի ըլլանք ձայնակցիլ առաքելոյն եւ վստահ համարձակութեամբ արտասանել զբանս բնաբանիս, «Ինչու որ մեր գննուորութեան զէնքերը մարմնաւոր չեն, հապա Աստուծմէ զօրութիւն առած՝ ամրոցները քակելու. մենք խորհուրդներ կը քակենք, եւ Աստուծոյ գիտութեանը դէմ բոլոր հպարտացած բարձր բաները, ու բոլոր միտքերը Քրիստոսի հնազանդութեանը գերի կ'ընենք» (Բ Կոր. ժ. 4, 5)։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՀԱՅՑ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅՔ
Դ. ԱՒՒ ՀԱՅՑ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆ
(Շար. Ե վերջ)

Սկզբնական պարզութեան որ, եթէ ոչ ըստ ամենայն մասանց հաճոյական, գէթ սկզբանց օրինակը կը տեսնէ Բողոքականաց պաշտամանի մէջ, որք կը կատարուին երկրի ամէն կողմը։ Եւ եթէ Բողոքականութիւն յառաջ գնաց ծխասէր եւ նախապաշարեալ ժողովրդեան մէջ եւ այն՝ բազմազիմի գժուարութեամբ պատեալ լինելով, ինչ պատճառ կայ որ ազատ չյառաջդիմէ լուսաւորեալ եւ ազատ միտ հասարակութեան մէջ, եւ այն՝ կարի նպատակաւոր պարագայիւք։ Բողոքական ընկերութիւնք Ս. Գրոց, Մատենից եւ Մխիթ-

նարութեան, հիմա առաւել եւս ուժ կու տան իրենց ձեռք առած գործոյն, որոյ դըժուարին մասն ուտարած կը համարին, կը մնայ դիւրագոյնն։ Բողոքականաց ձեմարանք, գոլէճներ, տղոց եւ օրիորդաց վարժարաններ եւ հասարակ դպրոցներ աւաւել յարմարեալ են իրենց կարօտութիւնը լնլոց, քան թէ Հայ Լուսաւորչական հասատատութիւնք ասոնց համար։ Այնպէս որ Լուսաւորչականաց որդիք կը դիմեն նոցա դաստիարակութեան, իսկ Բողոքականաց որդիք դուն ուրեք կ'երթեին Հայ վարժարանաց մէջ։ Սրդ եթէ Բողոքականք կարի ամէնաւելիք, ակար եւ անհնազատ դրից մէջ կրցին տոկալ երեք քառորդ դար, նա՛ թէ սառնամրտեան, զօրացան եւ յաջողութեանց պատահեցան, ալ ինչո՞ւ չյուսանք թէ Բողոքականութիւն յառաջ պիտի երթայ։ Ըսել է բարեկարգութիւն պատահանդիպող ձայներ պիտի զօրանան։

Ուստի «Հիմա ուելի մծռ է մնալ» բարեկարդութիւն Եկեղեցւոյն՝ քան կէս դար առաջ։ Այլ այս գործ դիւրաւ կատարելի եւ քանի մը գարուս բան չէ, դեռ կան պատրաստական գործեր, յորոց մի քանին մանաւանդ կը յանձնեմ Ա.-Ե.-ՔԵ.-ի ընթերցողաց։

—Ս. Հայ Ս.ւեռ. Եկեղեցին պարտի Հայուն իր ինքնօրինութիւնը ցուցնել, եւ վստահիլ թէ իր նպատակն է մի դնդ Եկեղեցի քաղքենի։ Շատ չատեր կան, որ կարծեն թէ ինչպէս Հայք ամանք եղան Պապական եւ այլք Հայ հոռոմ, նոքա փոխեցան ի Լատին եւ սոքա ի Յոյն, նոյնպէս եւ Բողոքականք յարեցան Ամերիկեան Եկեղեցւոյն (կամ Թողամանաց) եւ փոխեցան Անգլիական։ Ուստի զարմանք չէ որ Բողոքականաց ընթացք համարուի հակառակ եկեղեցւոյ եւ աղտուիեան, հետեւապէս լինի խոտելի եւ արհամարհ։ Ընդհակառակն երբ արդեամբ ցուցուի թէ Բողոքականն ալ Հայ է, ոչինչ նուազ սիրող եւ յարգող պիտի ըլլայ քան որ կ'ընեն Լուսաւորչական կոչեցեալք, յայնժամ տեսութիւն եւ յարաբերութիւն պիտի չատ բարեկամական լինի, նա՛ թէ եղբայրական։ Ո՞չ ապաքէն եւ բանմանիւ Լուսաւորչականք բարեկարգութիւն կ'ուզեն։ «Եկէք ներս որ բարեկարգենք» խօսքն դայս չը հասատատեր միթէ։

Բ. Ս.յ նաեւ բաւ է ընդհանրապէս խօսիլ բարեկարգութեան վրայ, պէտք է քաջեկեղեցաբնեան ձրագիրներ հրատարակուին։ Ոչ այն յուսով թէ ըստ ամենայնի կ'ըլլան ընդունելի կամ ի մօտոյ գործադրելի, որքան որ ի բացատրութիւն թէ ինչ են պահանջեալ բարեփոխմունք, եւ ո՛րքան համաձայն Բանին Աստուծոյ եւ բանի։ Այսպիսի ծրագիրք պիտի տպէի ատն որ լրագիրք եւ ակումբներ խօսին կարեւոր խնդրոց վրայ, եւ պատրաստեն միտս բազմաց կընդունելութիւն լաւացունին։ Յարդ բարեկարգութիւն ըսուելով հասկցուեր է կամ Բողոքականաց ներկայ դիրքը, կամ «Պատկեր Հայ. Ս. Եկեղեցւոյ» դիրքը. այն դիրք կ'երեւի անկերպարան եւ արմատական, այս դիրք ալ մանաւանդ փոփոխութիւնք ընթերցուածոց եւ մանաւանդ ինչ։ Անտարակոյս պէտք բազմաց ընդունելի ծրագիր մը ներկայել չէ դիւրին գործ. այլ նոյն իսկ այս դժուարութեան համար պէտք է սկսիլ։

Գ. Եւ չանալ համախոհանալեան յառաջ բերել առաջնորդոցաց մէջ, որք են եկեղեցականք, խմբագիրք եւ նման նկատելի անձինք։ Այսպիսիք ո՛չ եւ ինչ ալ որ լինին իրենց կարեւորութեան տալին խնդրոյն բարեկարգութեան, եւ սկսին ընել ինչ որ կրնան եւ օգտակար կը համարին։ Բարեպաշտութիւն, գարձ եւ աղաչխարհութիւն են անհամեմատական գործեր, եւ անհատից համար անհուտք կրնան գործել, այլ եկեղ. բարեփոխմունք պրծ են ժողովրդեան, որոյ առաջնորդք եւ ներկայացուցիչք պարտին գործել։ Բողոքնոցաց եւ Լուսաւորչականաց միջեւ ցարդ անհամեմատական չատ բաներ լծծուեցան, պէտք է այլ եւս պաշտօնարանք խորհին։ Բողոքականք եթէ իրենց վարիքն եւ առաջարկ հրապարակաւ յայտնեն, գործոցական եւ առաջնորդական խնդիրներն սկսին նուազ կարեւորութիւն թերեւս սան լրագիրք եւ պաշտօնեայք։ — Ա.հա թեւագրութիւնք Հայ Գրիգորեանի մը,

Ա. Մ. Ի.

ԱՅԳԻԻՆ ՀԱՄԱՐ ՄԵԱԿ ՄԸ

Պր. Կարապետ Հ. Գրիգորեան երիտասարդ քնիկ Թալասցի որ իրրեւ վեց ամիս այս երկիրը կը գտնուէր, այսօր արդարեւ պատճառ ունէր համեստ հպարտութեամբ մը ըսել, «Ի լանկանացան իմ խորհուրդներ։» Երբ ամերկ Սալամանեանէ կ'անցնէր իւր ծոյր հարստութիւնն էր հատոր մը Սուրբ Գիրք։ Եւ չնորհիւ այն փարելի մատնիչ հրահանգութեանց եւ իւր բնատուր խմացական ձրից այսօր կրնայ ըսել, «Ծայս վայր Տէրն իմ օգնական հանդիսացաւ։» Այս անձ հաստատուց այնչառածին ճշմարտութիւնը թէ «Դժուարութիւններէ ծնանին հրաչք,» էր հպօր ի վաստկնալն օժտեալ առաքինի սրտիւ իւր նժդեհական վայրկենից ամենավախուն պարագաներու մէջ Հայ քրիստոնէական կրօնի օրինաւոր ներկայացուցիչ եւ ամենս որդին կարաց գտանել։ Ունէր ուղիղ եւ ողջամիտ յատկութիւններ եւ ի համոզուելն թէ գայն իրականացնելու եւ յաջողիլնս ամենոյ ձեռնհաս կը դանուի պատրաստ էր թափել զիւր ոյժ եւ կարս։

Պր. Գրիգորեան իւր պրակտ ուսումն ընդունեց իրրեւ երեք տարիներ յառաջ ի Հուիթըն դոլէճ, որ քաղաքիս 23 մղոն դէպ արեւմուտք կ'իյնայ։ Իւր Աստուածաբանական ուսումն սկսաւ 1884 Սեպ. 15ին տեղւոյն Ժողովրական Աստուածաբանական ճեմարանին մէջ։ Այսօր յոյժ զովելի եւ յաջողակ քննութենէ մը ղկին ստացաւ իւր վկայագիրն եւ մանաւանդ է գործածել զիւր ուսումն եւ տալանդ Հայուն ի նպաստ, հնարաւոր հոս մնալու անպիտանդրելի տիրաճութեանց որոց ենթակայ են գտնուած ոչ սակաւ Հայ երիտասարդներ։ Այսու ամենայնիւ ոչ սակաւ յոյս մնալու վերջապահանութիւն մը կրնանք մտաբերել հարկել որոց սիրտ եւ միտ նուիրելու են եւ գրաւելու Հայուն սիրոյն եւ յիշատակ։ Այեւս. Հայ մարմնին որ ի Թուրքիա, Թուրքիոյ ինչ թէ ժամն հնչած է որ զարթնուս եւ յանկուցիչ առնես հայրենիքի յարկ եւ յիշատակ եւ յուշ առնես Սիօնի անպատ աղբսպար վիճակ։ քու նժդեհացեալ որդիներ. վատահ եղիր թէ քո մայրենի ժողովրդին հին յիշատակներ զարթուցանելով որդիքդ ուս քեզ պիտի կորզես։

Սոյն ազնիւ վարքագրամանութեան մի ուս դասին է Պր. Գրիգորեան։ Թէեւ ուսի այս երկրին մէջ զինք հրաւիրող եկեղեցիներ (որ քիչ պարծանք ընել չէ), զինք ընտրած է, ըստ հայրենասիրական պարտաւորութեանց, Մովսէս մը լինել, իւր ժողովրդեան համար կիր, եւ տակի կ'ընտրէ վերջն հայրենի երկրին քան վարդն օտար երկրին։

Այն եկեղեցիք որք կարօտ են այսպիսի անձի մը ծառայութեանց կրնան դիմել առ Տր. Ճ. Ռ. կրկին Կ. պոլիս, Պայազիտ Հաուզ, եւ կամ ըստն Պր. Գրիգորեանի որոյ հասցէն է

Mr. G. H. Gregorian
45 Warren ave.
U. S. A. Chicago Ill.

Բնչ, բժշկական գոլէճ, Մ. Կ. ԿՈՐԱՊԵՏԵԱՆ
Շիդակո, Ամերիկա
Ապրիլ 28։

Սոյն նամակը ապագրութեան յանձնուելէ ետեւ լսեցանք թէ Պր. Գրիգորեան չերմ հրաւէր ընդունած է Եղդաթի Ս.ւեռ. Հայ եկեղեցիին, եւ հաւանելով այդ հրաւէրին կ'երթայ գործել այդ դաշտին մէջ։

Խմբ. Ս.-Ե.

Ա.ԶԴ.Ք

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ

ՅԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

Սոյն հաստատութեան յառաջիկայ չրջանը պիտի սկսի Սեպ. 3/15ին։ Դպրոցին լեզուն Անգղիերէն է, բայց լաւագոյն գիւրութիւններ կ'ընծայուին վան ուսման Գաղիերէն եւ Հայերէն լեզուաց։ Վարժարանը ունի Հայերէն լեզուի յատուկ ուսուցիչ մը, եւ կաթոլ Հայ վարժուհիք կան գպրոցին մէջ։

Գիշերօթիկ աշակերտաց պարտին վճարել 80 Օսմ. ոսկի, երեք կանխիկ մասնակցարիւք, հետեւեալ կերպիւ։ Հինգ ոսկի ի սկզբան տարեշրջանին, հինգ Ծնունդին, եւ հինգ Զատկին։ Ոչ մի աշակերտ կրնայ մնալ գըպրոցին մէջ առանց հնդիւ կատարելու այս պայմանները։

Իւրաքանչիւր աշակերտ պարտի հայթայթել իւր անկողինը, հագուստը եւ դիրքերը։

Աւելի տեղեկութեան համար պարտ է դիմել առ Յովհաննէս աղա Գոնտայեան, Ամերիքան խան, Կ. պոլիս, կամ առ

Պարտիզակ Ա. Ե. ՓԻՐՈ
Օգոստ. 1, 1887։ Տնօրէն

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Սոյն հաստատութեան տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 9ին։ Բաւական թուով գործոց փոփոխութիւններ պիտի ըլլան տարւոյս մէջ ընելիք։

Գիշերօթիկներու թիւը պիտի չըլլայ առաւել քան 80, եւ չատ փոյթ պիտի տարուի որ միայն այնպիսիք մնան վարժարանին մէջ որոց վարմունքը գոհ կ'ընէ դիտաւորեալ։

Վարժարանին լեզուն Հայերէն է, բայց մասնաւոր ուշադրութիւն պիտի տրուի Անգղիերէնի, Գաղիերէնի, եւ Թուրքերէնի խօսակցութեան եւ գրութեան։ Ձաչարանին եւ դասարաններէն ամանց մէջ միայն Անգղիերէն պիտի խօսուի։

Գիշերօթիկ աշակերտաց պարտին վճարել 15 Օսմ. ոսկի, երեք կանխիկ մասնակցարիւք, հետեւեալ կերպիւ։ Հինգ ոսկի ի սկզբան տարեշրջանին, հինգ Ծնունդին, եւ հինգ Զատկին։ Ոչ մի աշակերտ կրնայ մնալ գըպրոցին մէջ առանց հնդիւ կատարելու այս պայմանները։

Իւրաքանչիւր աշակերտ պարտի հայթայթել իւր անկողինը, հագուստը եւ դիրքերը։

Աւելի տեղեկութեան համար պարտ է դիմել առ Յովհաննէս աղա Գոնտայեան, Ամերիքան խան, Կ. պոլիս, կամ առ

Պարտիզակ Ա. Ե. ՓԻՐՈ
Յուլ. 30, 1887 Նախագահ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ ԳԱԻԱՌԻՆ

Նիկոմիդիոյ գաւառին խառն ժողովը պիտի դումարի Կիւտալազար Սեպտ. 2ին 4։

Գաւառին վերաբերեալ եկեղեցեաց հովիւք, քարոզիչք, եւ նուիրեալք կը հրաւիրուին ներկայ դանուիլ եւ մասնակցիլ ժողովոյն։

Պարտիզակ Ա. Ե. ՓԻՐՈ
Յուլ. 30, 1887 Նախագահ

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յուլիս 25 բան Յուն., և Օգոստ. 6 բան Լատ., 1887

ՏԷԲՐԷԹԻՍ ԿԱԹՔՈՓ

Շաբաթուս սկիզբը հասած հեռագիրք ծանուցին մեզ զմահ Եւրոպայի երկու նշանաւոր քաղաքագէտ։ Առաջին մեռնողն էր Ա. Տէբրէթիս, նախարարապետ Իտալիոյ։ Սա ծնաւ ի Սիբոտէլլա հիւսիսային Իտալիոյ, յամին 1811, եւ մեռաւ նոյն քաղաքին մէջ անցեալ չաբթու Ուրբաթ օր։ Նման Կաւուրեանի, Պիզմարքի, եւ Կրէվիի նա կը ցուցնէր օրինակ առոյգ ալեւորութեան կրելով ծանրագոյն պատասխանատուութիւններ, թէպէտ արդէն անցած էր կենաց յաւակացեալ 70 տարիներու սահմանը։

Սիմեօր Տէբրէթիս նախ եղաւ անդամ Իտալական նախարարութեան յամին 1862, եւ անկէ ի վեր նշանաւոր դերը մը բռնած է Իտալական դիւանադիտութեան մէջ։ Երկու անգամ նախարարապետ եղած էր յառաջքան 1880, եւ 1881 Մայիս 13է ի վեր անընդհատ կը վարէր այդ պաշտօնը։ Քանի մը ամիս առաջ ծագեցաւ նախարարական տագնապ մը յորում Մ. Տէբրէթիս առաջարկեց հրաժարիլ, բայց դժուարութիւնը լուծուեցաւ Կոմս Բոզիլեանի, Արտաքին Գործոց նախարարին, հրաժարելովը։ Կարելի չէ դուշակել թէ ինչ պիտի ըլլայ նախարարապետին մահուան հետեւանքը։ Նախարարութեան նշանաւորագոյն անդամն է Մ. Բրիանի, նախարար Ներքին Գործոց, բայց բոլորովին անտարոյր է թէ կուսակցութեանց ներկայ վիճակին մէջ նա կրնայ կայուն նախարարութիւն մը կազմել։

Մ. Տէբրէթիս չէր մեծ դիւանագէտ, բայց ունէր զարմանալի հնարամտութիւն։ Նա յաջողեցաւ առաւել քան օրերիջէ Իտալական դիւանադէտ ներդաշնակութեան բերել այլ եւ այլ կուսակցութիւնները եւ միացուցել զանոնք յօգուտ երկրին։

Մեռնողն է Մ. Կաթքոփ, կարի յոյժ ծանօթ եւ յոյժ ազդեցիկ ի մէջ Ռուսական խմբագրաց։ Մ. Սքասքոֆ եւս, որ մեռաւ քանի մը տարի առաջ, մեծ համբաւ ստացած էր, եւ նորա մահը ողբացուեցաւ իբրեւ ազգային աղէտ։ Բայց նա երբէք կարող չեղաւ զգացունել իր ղօրութիւնը ազնուական ընդարձակագոյն ոլորտի ընդ։ Մ. Կաթքոփ։ Անցեալ քանի մը ամաց մէջ խնդիր եղաւ թէ Մ. Կաթքոփ թէ Մ. ոը կրնէր աւելի ազդեցութիւն ի գործ կը դնէր ձեռակերպել Ռուսիոյ ազնուահաւարութիւնը։

Պարտ է վերագրել Մ. Կաթքոփի ջերմ հայրենասիրութիւն, հանդերձ մեծ եռանդով յառաջ տանելու իր դաղափարները, եւ սակայն նորա ազդեցութիւնը օգտաւէտ չեղաւ։ Նա յորդորեց Զարը մեծ խոստութեամբ վարուիլ Լեհացւոց հետ, եւ ուրախ կ'ըլլար տեսնել անոնց ջնջումը։ Նորա ազնուահաւարութեան արգիւնքը եղաւ ընել զԼեհաստան կեդրոն ապստամբութեան եւ ազատութեան ընդդէմ Ռուսիոյ, մինչ Սէաստրիական Լեհացիք այնպիսի ազատութիւն վայելած են որ Գերման Եողէք կայսրը չունի քան զնոսա հաւատարիմ հպատակներ։ Մ. Կաթքոփ նաեւ չանաց ուժգնացնել թշնամական զգացումն ընդդէմ Գերմանիոյ եւ Սէաստրիոյ, եւ իրաւ պէս ընդդէմ ամենայնի որ չէ Ռուսական։ Նա եղաւ երգուեալ թշնամի ամենայն ազատական չարժման, եւ դիմագրեց 19երորդ դարու աւելի յառաջդիմեալ դաղափարաց ի Ռուսիա մեռաւ գանելեան։ Ռուսի մինչ կը պատասխանք նորա ազնուագոյն հանդամանքները, կը հաւատանք թէ նորա մահն օրհնուելիւն մըն է եւ ոչ պղէտ։ Յամառ եւ անյաջողելի դիրքը զոր Ռուսիա բռնած է Գաւղարական խնդրոյն մէջ, թերեւս ի բաց չմեղուի, բայց այդպիսի պատահութեան մը յոյսն ապեցած է մեկնմամբ համակրականութեան այս մեծ առաքելոյն, որ կը նկատէր զՊուլգարա եւ Գալքանայ բոլոր միւս Սլաւ ցեղերը իբրեւ միջոցներ աւելցնելու ղղօրութիւն եւ պիտոս Ռուսիոյ։ Մ. Կաթքոփ մեռաւ 67 տարեկան։

ՊՈՒԼՂԱՐԻՍ

Հեռագիրը դոյզն լոյր կը ձգէ նկատմամբ յառաջադիմութեան Գաւղարական խնդրոյն։ Ոմանք թերթեր ծանուցին թէ Ֆերտինանտ Իշխանը Սոֆիա գալու վրայ է։ Նոյն Ֆրայ Բլէսե կ'ըսէ թէ Իշխանը պիտի ընէ զոր ինչ կարող է Տէբրէթեանց հաւանութիւնը առաջնալու համար, այլ սակայն ի գիտել անյաջողութեան պիտի գայ ի Սոֆիա եւ առնու դասն կառավարութեան։ Եւ կը յարէ թէ նորա առաջին գործը պիտի ըլլայ ի գործ դընել Ռուսիոյ պահանջումներն ի մասին արձակելոյ դիմնամատեան եւ լուծելոյ Սոպրանիէն։ Թայմի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Սոֆիայի դերձակ մը արդէն չինած է Ֆերտինանտ Իշխանի համար Գաւղար զօրավարի համազգեստ մը վիենայէն զրկուած չափու վրայ։ Ուրիշ թերթեր եւս նոր յոյներ կը տեսնեն լսմասին յաջողութեան Ֆերտինանտ Իշխանի ընտրելիութեան, թէպէտ կը խոստովանին թէ նորա վարանման պատճառաւ, անոր համար ցուցուած ազդային եռանդը սրտատած է։

Բնակիան Թուով Գաւղար զօրքերէն իկ. պրիս եւ ի Բուխարէստ խոստացած են հնազանդիլ Մնատապետութեան եւ հրամանի խնդրած են գառնալ իւրեանց տուներուն։ Ոմանց հրաման տրուած է։ Պրոքսէլլի Նամթերքը կը հրատարակէ տեղեկութիւն մը թէ Տկարք Բատտոլոճ եւ Նիզոլաէֆ, անդամք նախարդ նախարարութեան, կը հնչեցնէին պետական հարուած մը ինքնիշխանութիւնը առպալելու համար, բայց դայթ կը ժխտէ Սոֆիայէ ուղղեալ հեռագիր մը որ կ'ըսէ թէ յիշեալ տեարք հանդարտութեամբ կը նային իւրեանց գործոյն։ Մ. Նաչէվիչ, Նախարար Պատերազմի Գործոց, մեկնեցաւ անցեալ չաբթու Ուրբաթ օր երթալ Լիվիզնա։ Ի սկզբան կ'ըսուէր թէ նորա նպատակն էր այցելել Ֆերտինանտ Իշխանի, բայց այժմ կ'ըսուի թէ նորա ուղեւորութիւնը վերաբերութիւն ունի վարձատրութեան մը հետ զոր ինքնամատութիւնը արգասած է կնքել Սբսբուրիոյ Լանտբրպանը զրամագան հետ։ կ'ըսուի թէ Մ. Բալչէֆ ճամբայ եղած է գալ ի Կ. պոլիս օգնելու Մ. Վուլքովիչի Թախտանձեր Բ. Դուռը որ վաւերացնէ Իշխանին ընտրութիւնը։ կ'ըսուի թէ Բ. Դուռը եւ Սբ. Բէթերսպուրկի Օսմանեան դեսպանը յաճախակի հեռադիրներ կը փոխանակեն համաձայնութեան հիմը գտնելու դիտաւորով։ Բայց եթէ Ֆերտինանտ Իշխան կ'ուզէ յաջողիլ, հաւանականապէս պիտի սարսափ գործել Ռուսիայէ անկախաբար, բայց ի նէթ Ռուսիոյ հաւատայ որ նէթ վերջնապէս մերժէ նորա ընտրելիութիւնը, արդիւնքը պիտի ըլլայ յայտարարութիւն Գաւղարական անկախութեան, Սգնքանդը Իշխան Թադաւոր անուանուելով։ Այդ պարագային մէջ Ռուսիա թերեւս ընդունի զՖերտինանտ Իշխան իբրեւ փոքրագոյն երկու չարեաց։

Ըստ Լէվանէ Հէրալտի, Գաւղարական վարկածուցն չինութիւնն անձնական վէճի մը պատճառաւ արգելուելու վտանգին մէջ է։ Գաւղարական Իշխանութիւնք առաքանայ ենթարկեցին երկրաչափ մը, Պոնիֆէյ անունն, վասն զի հաւատացած չէր փոխարէնն նիւթոց զոր առացած էր Գաւղարէ մը։ Երկաթուղոյ ընկերութիւնը որուն կը ծառայէ Մ. Պոնիֆէյ, իւր վրայ առաւ վճարը, եւ այդ ընկերութիւնը ծանուցած է երկաթուղւոյն Գաւղարական մասը չինողներուն թէ նախաւելոյ Թշնամանքը զոր Գաւղար Իշխանութիւնք ըլած էին իւր գործաւորին, չկրնար թոյլ տալ որ Գաւղարական մասին չինութեան համար նիւթ փոխադրուի իւր ուղեայ վրայէն։ Այս մասին չինողը որ դեր չունի առաջին վէճին մէջ, այժմ դատ բացած է ընկերութեան դէմ օրական 10,000 Ֆրանքի վնաս պահանջելով, պատճառելով թէ այդ դադարը կը կործանցուցնէ սոյն խանգարմամբ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Զօր. Պուլանժէ նշանաւոր կը հանդիսանայ չաբթուս լուրերուս մէջ երկար տարբեր տեսիլներով։ Նախ, Ծայրայեղ կուսակցութենէն երեւելիներ մը, Մ. Լոռ անուն, գրած է Լա Ֆրանս Թերթին ըսելով թէ Մխալեւսկան հետեւորդներէն ոմանք եւ 94 զօրավարք Լանացին վորձել զՋօր. Պուլանժէ որ ձեռնարկէ պետական հարուած մը ի նպաստ Օրլէանի Իշխանացի, եւ երբ մերժեց զայդ, թախանձեցին որ ընէ ի նպաստ իւր անձին։ Սակայն Զօրավարը, կ'ըսէ Մ. Լոռ, զայրութիւ մերժեց դաւ նիւթել ընդդէմ կառավարութեան։ Մ. ոը Գալանեաք, որ Գոնաբարթեան է, յայտարարեց թէ սուտ է այդ պատմութիւնը, այնպիսի բառերով, որ պատճառ տուաւ Մ. Լոռի մենամարտութեան հրաւիրել զնա։ Նկատելով յուզումն որ ծագեցաւ իւր նամակաց հրատարակութեամբ, եւ որ աղացոյց կը պահանջուէր, Մ. Լոռ տուած է Մ. Տէլաֆոսի, Միապետական երեսփոխանի մը անունը, յայտարարելով թէ նորա միջոցաւ հաղորդուեցաւ առաջարկութիւնը Զօր. Պուլանժէի։ Լա Ֆրանս կ'ուզէ գիտնալ թէ Զօր. Պուլանժէ խնդացած է դայս Մ. Լոռի, եւ եթէ այնպէս է, չմարիա է թէ ոչ։

Երկրորդ առիթը որով Զօր. Պուլանժէ կուգայ ի հանդէս է նորա ներկայութիւնը հացկերոյթի մը մէջ զոր տուած է Մ. Բոչֆոռ, թշնամանազ հակառակորդ նախարարութեան թէպէտ այս նոր յայտնուեցաւ, սակայն պատահեցաւ մինչ Կոպլէ նախարարապետ էր։ Կ'ըսուի թէ երբ Մ. Կոպլէ յանդիմանած է զՋօր. Պուլանժէ սոյն հացկերոյթին ներկայ գտնուելուն համար, Զօր. Պուլանժէ ի սկզբան ուրացած է, այլ թէ Մ. Բրիսոնոյ, որ ինք եւս ներկայ էր հացկերոյթին, խոստովանած է իրողութիւնը։ Այժմ կ'ըսուի թէ Զօր. Պուլանժէ երբէք չէ ուրացած թէ ներկայ էր հոն։

Երրորդ անգամ կ'ներբեւ Զօրավարը Մ. Ժիւլ Ֆերրիի մեկ պատճառաբանութեան մէջ յորում սա կոչած է զինք զօրաւար երեւակայութեան սրտի։ Այս սիրարգական անուանն հասմար Զօր. Պուլանժէ մենամարտութեան հրաւիրեց զՄ. Ժիւլ Ֆերրի, եւ ըստ վերջին լրոց անոնց վկայք կը կարգագրեն մենամարտութեան պայմանները։ Ինչ ամօթ է քաղաքակրթութեան որ երկու այսպիսի մարդիկ պատրաստեն իրենց պատիւն ապահովելով դիրքը։

—Ա. Փրանսեան ատենադպրոյ Ծոնծնախբերն Անդրիացի անգամք Սբ. Բերբրսպուրկէ մեկնելէ առաջ հրաժեշտի հացկերոյթ մը տուին

իւրեանց Ռուսական պաշտօնակեցաց, եւ մեծ գոհունակութիւն յայտնուեցաւ ամէն կողմանէ վէճին վախճան գտնելուն համար։ Ժո-ժ-Նալ ալ Սէն Բեդբոպուրկ կը յուսայ թէ այս ո-րոշումը պիտի նպաստէ հաստատել կեդրոնական Ասիոյ խաղաղութիւնը, եւ ի Սբ. Բեդբոպուրկ դեսպանդիրը կը նկատուի իբրեւ առաջին քայլ դէպ ի լաւագոյն բարեկամական յարաբերութիւնս ի մէջ երկուց տէրութեանց մինչեւ իսկ Եւրոպական խնդրոց մէջ։ Կ'ըսուի թէ Զարին եւ Մ. ալ Կիէրսի անձնական բաղձանքն ի սկզբանէ անտի նպաստաւոր եղած են խնդրոյն բարեկամական լուծման։ Սակայն Ռուսական թերթեր պանծանօք կը խօսին դաշնագրոյն վրայ նկատելով գոյն իւրեւ երկրորդ յաղթանակ Ռուսական դիւանագիտութեան, առաջինն ըլլալով եղիպտական դաշնակցութեան պարտութիւնը։

—Մեր ընթերցողք կը յիշեն Սբր Ճոն Լուբէնս չոգենաւուն կորուստը առաւել քան 730 ճամբորդներով Հնդկական Ղրոց մէջ։ Նման արկած մը այժմ կը ծանուցուի, բայց յոյս կայ թէ կենաց կորուստը նուազ է։ Կալկաթայէ 28 մղոն վար չոգենաւ մը զարնուեցաւ փոքր աւազակոյտի մը եւ չրջեցաւ։ Բազումք ազատուեցան մօտը գտնուող նաւակներու միջոցաւ, բայց վախ կայ թէ բազումք եւս հղձամահ եղան։

—Յուլիս 22ին Դաղիոյ Ներկրպարանին 1887 տարւոյ նստաչրջանը փակելու հրամանը կարդացուեցաւ երկու դահլիճներու մէջ։ Այսու Բուվիէի նախարարութիւնը քսնի մը ամիս կ'ազատի ամէն օր ապալեզուս վտանգէն։ Ըստ Թայմզի, Երեսփոխանական ժողովոյ չանքը եղաւ ոչ թէ յառաջ տանիլ օրէնդրութեան գործը, այլ կասեցունել օրէնսդրական մեքենան։ «Մէն մի քայլափոխի նոքա [Նախարարք] կը զգան թէ Ներդրպարանը կը հակէ տեսնել թէ արդեօք չկրնար գտնել անանցանելի արգելք մը, կամ փորել փոս մը որուն մէջ անվրէպ իյնան։» Այսպիսի ընթացք մը կը նպաստէ խոտելի ընել սահմանադրական կառավարութիւնը։

—Նոր օրէնք դրուած են նկատմամբ ուսանողաց ընդունելութեան ի Համալսարան Սբ. Բեդբոպուրկի։ Ուսանողք պարտին բնակիլ ծնողաց կամ պաշտպաններու հետ որք պատասխանատու պիտի ըլլան անոնց ընթացքին համար, եւ պարտին ընդել վկայական իւրեանց նախակրթական վարժարանէն նկատմամբ իւրեանց ուսման եւ բարուց։ Յատուկ սեղմումներ դրուած են Հրէից վրայ որք կ'ուզեն մտնել Համալսարանը։

—Սոսկալի հրդեհ մը ծագեցաւ Մարքոֆի քարիւղի հորը Պաքուի մօտ, եւ կը վախցուէր թէ միւս հորերուն պիտի անցնէր։ Նորագոյն լուր մը կ'ըսէ թէ հրդեհը մարած է 1,000,000 ֆոտ քարիւղ այրելէ ետեւ։

—Յուլիսի 26ին նոր մեծ ղրահաւոր նաւ մը ի ջուր իջեցուցին Սբ. Բեդբոպուրկի մօտ ի ներկայութեան Զարին եւ կայսերական ընտանեաց։ Սոյն նոր պատերազմական նաւուն անունն է Աղեքսանդր Բ.։

—Կը ծանուցուի թէ մեռած է Մորմոնաց եկեղեցւոյն ղեկավարը եւ գլխաւորն «երկոտասան առաքելոց,» Ճոն Թէյլըր։ Իր մահուան ժամանակ նա վախճանական էր արդարութեան ձեռքէն, ըստ որում Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան պաշտօնակալք կ'ուզէին ձերբակալել զնա վասն բազմակնութեան։

—Հայր Լոքաթէլլի, Կաթոլիկ քահանայ մը, ճամբայ եղած էր երթալ ազատել Կաթոլիկ միսիոնարները որ այժմ սուտանուն Մէհտիին ձեռքն են։ Այժմ ստիպուած է նա դառնալ եւ աս այժմ լքանել յաղողութեան ամէն յոյս, լսելով թէ պարզեւ խոստացուած է զնա ողջ կամ մեռած բերողին։

—Կը ծանուցուի թէ Դերմանիոյ գահաժառանգ Իշխանին ապաքինութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է։ Ցաւը զոր առաջ կը զգար կուլ տալու ատեն՝ դրեթէ բոլորովին անցած է, բայց դեռ լռնամով կը զգուշանայ կոկորդը գրգռելէ։ Իշխանը խօսելու ժուռռութիւն չկրնր, բայց բժիշկք թոյլ չեն տար նմա յումպէտս խօսիլ։ Կ'ըսուի թէ ծերունի կայսեր վիճակը յոյժ բարւոքած է Պերլինէ մեկնելէն ի վեր, եւ նա յոյժ հաճելի կը գտնէ մնալ ի Կաշթայն։

—Անշնդհատ անձրեւք մեծ վնաս հասուցած են հնձոց Միացեալ Նահանգաց հիւսիսային արեւելեան կողմը, եւ ջուրերը քանդած են բազում կամուրջներ, թումբեր եւ գործարանները։

—Պաշտօնական տեղեկագիրք կը ծանուցանեն թէ Սիկկիմոյ Բաթանիայի մէջ 335 մարդ պատահած են գոլերայէ Յուլիսի առաջին 15 աւուրց մէջ։ Սիկկիմոյ ուրիշ կողմերէն կը ծանուցուի թէ բազումք մեռած են նոյն ախտէն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կարապետ Էֆէնտի Օզլու, Նիկոմիդիայի հարուստ Հայու մը որդին, աւազակներէ բռնուելով լեռը տարուեցաւ անցեալ չաբթու մինչ կ'երթար Պարտիզակ, եւ արձակուեցաւ 1,000 ոսկւոյ վրկանայ հատուցմամբ։ Կ'ըսուի թէ սոյն աւազակք Մէհմէտ Փէհլիվանի խմբէն են, եւ թէ Պէյթուլլահ եւ Իսհէմ որք ոստիկանութեան պաշտօնակալն սպաննեցին ի Քարթալ՝ անոնց մէջ են։ Աւազակք մերժեցին ընդունիլ որեւիցէ նուազ գումար եւ պահանջեցին որ փրկանքը հատուցուի Օսմանեան ոսկւով։ Հազիւ փաշա, Պրուսայի կուսակալը, եկաւ Նիկոմիդիա աւազակները բռնելու միջոցներուն հսկելու, բայց նոքա չաչղուեցան փախչիլ։

—Սարըկար փոքր գիւղ մըն է վերին Պոսփորի վրայ ուր մեծ բազմութիւնք կ'երթան ամրան միջոցին հանդստանալ վայրերուն եւ ղով ջրոց պատճառաւ։ Անցեալ չաբթու կիրակի օրը ցուալի արկած մը պատահեցաւ խմբի մը որ դաշտային զբօսանոյ համար հոն գացած էին։ Նոքա Ճրոճքր Սու կ'երթային, երբ ճամբուն վրայ ժայռի մեծ զանգուած մը թաւալելով վար իջաւ այն տեղէն վեր գտնուող քարահանքէ մը։ Տասներկու անձինք վնասուեցան, անոնցմէ երկուքը, Թուրք կին մը եւ նորա զուսաբը, հաւանականապէս մահացու կերպիւ։ Անոնց կառքը ջախջախուեցաւ եւ ձին խլուրն սպանուեցաւ։ Կ'ըսուի թէ սոյն տեղւոյն վանդալից կացութեան վրայ տեղեկութիւն տրուած էր տեղական իշխանութենէ, բայց նոքա ուշադրութիւն չէին տուած խնդրոյն։

—Լէվանդ Հէրթլ կ'ընէ հետեւեալ պատմութիւնը. Ցունիս ամսոյ մէջ Ամասիացի Հայ աղջիկ մը վախաւ Թուրք երիտասարդի մը հետ որուն հրապուրուած էր երկար ժամանակ։ Աղջկան ծնողք դիմեցին կառավարչին որ խոստացաւ օգնել անոնց, բայց իրապէս օգնեց վախչողներուն։ Նորահաս աղջիկը թաքուցեալ պահուեցաւ քանի մը օր, մինչեւ ապահով համարուեցաւ դրկել զնա Եւդոկիա որ հոն Իսլամական կրօնն ընդունի։ Բայց Թուրք կին մը որ պիտէր դաղանիքը իմացուց աղջկան եղբարց, եւ նոքա որոչեցին ի գերեւհանել դաւը։ Մինչ կառքը որուն մէջ կային երեք կամ չորս Թուրք կիներ եւ աղջիկը, քաղաքէն դուրս ելաւ զինուորաց պաշտպանութեան ներքեւ, խումբ մը զինեալ մարդիկ յառաջ վազեցին եւ կարեցին կառքին ձիակերը եւ պահանջեցին որ աղջիկն արձակուի։ Կռիւ մը ծագեցաւ անոնց եւ զինուորաց մէջտեղ մինչեւ կառավարիչը լինքն հասաւ աւելի ոստիկաններով, եւ չանաց ի վախուստ դարձունել Հայերը։ Բայց աղջկան ծնողաց արտասուքը ի վախճանի դադարեցուցին կռիւը, եւ որոշուեցաւ որ աղջիկը յանձնուի իւր բարեկամաց։ Կը կարծուի թէ կառավարչին այս ընթացքը կրնայ պատճառ ըլլալ անոր պաշտօնանկութեան։ Հայոց Պատրիարքը բանակցած է Բ. Դրան հետ եւ Սեբաստիոյ կուսակալին հրահանգ տրուած է քննել խնդիրը։ Այս մասին Թաբէթի տեղեկութիւնները կը տարբերին վերոգրեալէն։

—Սամսոն կղզւոյն բնակիչք կը պահանջեն ինչ ինչ փոփոխութիւններ կղզւոյն վարչութեան մէջ, եւ Վհհ. Սուլթանը հրահանգ տուած է Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի երթալ Սամսոն եւ քննել խնդիրը այն ինչ կը վերջանայ իւր պաշտօնն ի կրետէ։

—Սաասուլլահ Պէյի, Օսմանեան դեսպանին ի Վիէննա, ապահովութիւն տրուած է թէ ցոյչափ Աւստրիա պատերազմի չբռնուի մեծ Տէրութեան մը հետ, թոյլ պիտի չտայ որ Պալքանեան փոքր տէրութիւններէն որեւիցէ մին պատճառ ըլլայ որ ծանր գործ ութիւններ ծագին Օսմանեան Պետութեան Եւրոպական սահմանաց մէջ։

—Ըստ Թաբէթի, Պետական Խորհրդոյ երեք նշանաւորագոյն անդամներէն կազմուած յանձնախումբ մը ի մօտոյ յատուկ պաշտօնով պիտի երթան Փոքր Ասիա։ Նոքա պիտի հսկեն տառապելոց օգնութեան բաշխման, պիտի քննեն ուրիշ գաւառներու անտեսական վիճակը եկամուտն աւելցնելու դիտումով, եւ պիտի սատուկեն թէ ի՛նչ են պատճառք զեղծմանց որ մօտերս կատարուած են քանի մը գաւառաց մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հանդուցեալ Սիմեոր Տէրբէթիսի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Օգոստ. 4ին, եւ արարողութիւնը յոյժ շքեղ էր։

—Բոլերան անցած է Սիկկիմայէ Իտալական Թերակղզին, նաեւ Մալթա։ Օգոստ. 4ի հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ երեք անձինք մեռած են Նաթոլիի մօտ, եւ հինգ անձինք ախտէն բռնուած եւ մէկ մեռած ի Մալթա։ Առողջապահական ժողովը Նաթոլիէ եւ Մալթայէ եկող նաւերու համար տասնօրեայ քառանթին հաստատած է։

—Լէվանդ Հէրալտ կ'իմանայ թէ Բ. Դուռը որոշած է ղրկել նոր ծանուցագիր մը Տէրութեանց, խնդրելու որ իւրեանց մէջ հաստատուն գոյացունն, այնպէս որ կարելի ըլլայ Թէրսխանա Իշխանին ընտրութեան միաձայնութեամբ հաստատելու դժուարութիւններն լուռնալ ի միջոյ։

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄԱՑ

Յուլիս 25/6, 1887

Գռնա. [կտրն վճռը]	15 31	Բուա. Երկ. բաժին	32 75
Պարտուց Յարդաբանի Թղթադրամ (Թասֆկէհ ի Տիւրան Գայմէսի)	16 20	Նկերքին փոխառ.	37 34

Դրամագ., օսմ. լիրան 100ի

Մէճիտիէ	108 5	Բուսիոյ բոլ	90 35
Մէթալիք	98	Նաթոլէոն	88 22
Պէշիք	102 35	Գրմից	51 20
Ալթըլըգ	102 35	Անգլ. լիրա	111 14

Մահեթ Թղթադրամ 10 10

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Ֆիճճաճճըլար եօղուշը, Ամերիգան խան